גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלָאוֹת מִתּוֹרָתֶךָ

נִפְלָאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לפי הבעל שם טוב האמונה היא לא רק בה' —
היא כוללת גם אמונה בעם ישראל.
כמו שמאמינים בה' צריך להאמין בכל יהודי.
כל נשמה יהודית היא "חלק אלוה ממעל ממש".
באמת, צריך להאמין שגם בכל האנושות, בכל הבריאה,
טמון גרעין טוב שאפשר וצריך לגלות.

[מתוך השיעור "שנו מדותי"]

חֻקַּת תשפ"ה

361 | שנה שמינית

חזק ה'תשפ"ה

04 **חיים של שליחות**
נקודה מעובדת
מפתחות השליחות –
אמונה, מסירות, דאגה ואחריות

05 **"שנו מדותי"**
תכונות השליחות
בהשראת הרבי מליובאוויטש
התקשרות לרבי מתוך דבקות במדותיו

12 **"ארבעה צריכין להודות"**
סעודת הודאה – שנה להשתלה (ח"א)
הודיה – מהשרש באמונה הפשוטה
ועד להדהוד בגוף הגשמי

20 **רטרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך**
סקירת התנ"ך (5)
עבר, הוה אובייקטיבי והוה סובייקטיבי

25 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 567
מחודש מנחם־אב תשפ"ד

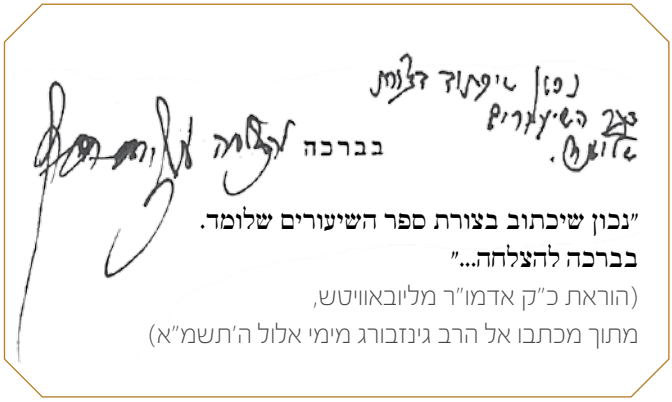
26 **הסיפור החסידי**
שר בית הזהר
רבי צבי הירש מזידיטשוב

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
ביאור פנימי על העליה מכתה ח' לכתה
ט' והיחס לספרות חול וטבע לילדים

29 כַּאֲשֶׁר יִתְגַּדִּישׁ
נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת
רָזִי יְלַמֵּד אוֹתָנוּ מָה הַהֶבְדֵּל
בֵּין נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת לְעֵגֶל הַזָּהָב

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה בלאך אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
זאב וינגורט, יוחאי אלימלך רווה

"נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
בברכה להצלחה..."
(הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

בס"ד

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בארץ הקדש ובתפוצות ובתוכם לקוראינו עלון **נפלאות**. לפניכם גליון **מלא בכל טוב** לשבת **פרשת חקת** – שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים.

מה בגליון?

השיעור הראשון – **"שנו מידותי"** – נמסר בליל **ג' תמוז** באנגלית ובהמשך שודר לתלמידים בחו"ל ונוגע ב**תכונות האופי המיוחדות והיסודיות לשליחות** שעלינו ללמוד מ**דמותו הענקית של הרבי** – **האמונה האינסופית** בה', בחלק אלו־ה שבכל יהודי ובטוב הגנוז בכל נברא, ה**התמסרות** המוחלטת מתוך **דביקות** במטרה, ה**דאגה** וה**אכפתיות** לכל יהודי באשר הוא ותחושת ה**אחריות** המוטלת עלינו מן השמים.

השיעור השני – **"ארבעה צריכים להודות"** – הוא **חלקה הראשון של סעודת ההודאה** לרגל שנה להשתלה של הרב ולרגל ניסי מבצע "עם כלביא", והוא מעמיק ב**ארבעת הדברים עליהם צריכים להודות** ולברך "**הגומל**" מתוך הקבלה שלהם למערכות נוספות.

בשיעור השלישי – **רטרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך** – ממשיך הרב את סדרת שיעורי ההתבוננות במבנה התנ"ך, תוך שהוא מעניק **זוית חדשה** וגדושת **עבודה פנימית** על השוני בין לימוד התורה, לימוד הנביאים ולימוד הכתובים.

בשבוע האחרון חזר הרב, אחרי הפסקה של כמה שנים, לכתוב **ברשתות החברתיות** מסרים קצרים בעברית ובאנגלית. '**פנינים**' מתוך המסרים היפהפיים האלה משובצות בגליון השבוע, ובע"ה גם בגליונות הבאים.

עוד על מאורעות השבוע במשפחת **'גל עיני'**, כולל כאלו שיתכן שישפיעו על קוראי נפלאות, אתם מוזמנים לקרוא ב**אתר הקהילה־הפעילה** שלנו derechaim.info

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת בלק הבעל"ט:
נ"ך יומי – מלכים א' פרקים יח־כב, **מלכים ב'** פרקים א־ב; **משנה – מכות** פרק ב.

נקודה

מעובדת מתוך שיעור

חיים של שליחות

אין מי שלא מכיר לפחות אחד מאלפי שליחיו של הרבי מליובאוויטש, הפזורים בעולם כולו. שאיפתו של הרבי היא שכל יהודי יהיה שליח. כדי לחיות חיים של שליחות כדאי להתבונן בתכונות האופי של הרבי ולהשתדל לאמץ אותן בחיינו שלנו — "שלוחו של אדם כמותו". נתבונן בארבע תכונות עיקריות המאפיינות את הרבי ואת יחסו לשליחות:

התכונה הראשונה היא אמונה. קודם כל, האמונה התמימה והמוחלטת בה', בתורתו ובהשגחתו הפרטית עלינו. מעבר לכך, הרבי ממחיש את דברי הבעל שם טוב שכשם שמאמינים בה' כך יש להאמין בכל יהודי. הרבי משדר לכל אדם שהוא מאמין בכח הטמון בו לעשות את רצון ה' ולהצליח בשליחותו, הרבה יותר ממה שהאדם מאמין בעצמו. ועוד יותר, כדי לצאת לשליחות שמגמתה השפעת טוב לעולם צריך אמונה בכך שהעולם הוא טוב, ושבכל בני־האנושות יש גרעין פנימי של טוב.

התכונה השניה היא מסירות. מרגע קבלת הנשיאות מוקדשים חיי הרבי ללא שיור למימוש שליחותו בעולם, מתוך דבקות מוחלטת במטרה הסופית שהוא הציב — הבאת הגאולה האמתית והשלמה, בלי שאף יהודי ישאר בגלות. על כל אחד לאמץ לעצמו את המסירות ואת הדבקות במטרה כדי להצליח בשליחותו שלו.

התכונה השלישית היא דאגה, הכוללת גם את האכפתיות מלאת האהבה והחמלה כלפי הזולת, וגם את הדאגה לטפל בפועל בכל מה שהוא זקוק לו, בגשמיות וברוחניות. הרבי דואג באמת לכל אחד ואחת, וכל שליח של הרבי לומד להזדהות עם הדאגה הזו ולפעול לאורה.

התכונה הרביעית היא אחריות. שליחות לא מוּגעת רק ממוטיבציה אישית — מאמינה, מסורה ודואגת ככל שתהיה. היא גם מוטלת על האדם כחובה מלמעלה, משימה שהוא עתיד ליתן דין וחשבון על מילויה. יסוד היסודות בהנהגת הרבי הוא קבלת־עול, שהופכת את התפקיד למחייב ומתמיד בכל מצב בחיים — "ותהי המשרה על שכמו".

ההשראה לארבע התכונות הללו מגיעה מארבע דמויות עמן מזדהה הרבי: ההשראה לאמונה נובעת מההזדהות עם אברהם אבינו, שגם כאשר "הוא מהעבר האחד וכל העולם מהעבר השני" הוא קורא בשם ה' א־ל עולם ומאמין שבסופו של דבר כולם יקבלו ממנו את האמונה. ההשראה למסירות מגיעה מהזדהות עם מדמותו של משה רבינו, שאין לו בחייו מאומה חוץ מהטבה לעם ישראל. ההשראה לדאגה מתקבלת מתוך ההזדהות עם מלך המשיח, המקיים בעצמו "כי מרחמם ינהגם" — רחמים בלב, ברגש אכפתי, והנהגה בפועל, בדאגה מעשית לכל צרכי העם ("**כי מרחמם**" בגימטריא "**דאגה בלב איש**" ובגימטריא **משיח**). ההשראה לאחריות — התחושה ששלומו של כל יהודי מוטל על שכמי — באה מההזדהות עם מרדכי הצדיק, עליו האחריות לכל "עם מרדכי".

התקשרות אמתית לנשמה הכללית של הדור, "ראש בני ישראל", גורמת לכל אחד ואחת לנסות להתאים את אופיו המיוחד לאופי של נשיא הדור ולאמץ את תכונותיו בשליחותו האישית, בדרך להבאת הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו.

שיעור

תכונות השליחות בהשראת הרבי מליובאוויטש

"שנו מדותי"

קיצור מהלך השיעור

במוצאי שבת, לכבוד **ג' תמוז** – יום ההתקשרות ל**רבי מליובאוויטש** – נמסר שיעור מיוחד באנגלית (ששודר לתלמידים בחו"ל). מתוך דמותו הענקית ורבת־האנפין של הרבי מתמקד השיעור ב**תכונות אופי** יסודיות השייכות במיוחד לתחום **השליחות** – **האמונה** האין־סופית של הרבי **בה' ובחלק האלוקי** שיש בכל אדם, **ההתמסרות המוחלטת לשליחות** מתוך דבקות במטרה, **הדאגה והאכפתיות לכל יהודי ותחושת האחריות** המלאה המוטלת על כתפיו. אם נצליח **לאמץ את התכונות** הללו במילוי השליחות שלנו בחיים היא תתממש בצורה הטובה ביותר, העולם יהפוך לטוב הרבה יותר ונגיע למטרת־העל שהציב הרבי לו ולנו מרגע קבלת הנשיאות, **הגאולה** האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו!

נציין שהשיעור נושא את האופי המיוחד של שיעור באנגלית, ושהיה לו גם המשך משמעותי למחרת שלא נכנס לגליון השבוע, לקוצר היריעה וקוצר הזמן, וגם מתוך הרגשה שהלוואי שנפנים את מה שמופיע כאן לפני שנעבור לפרק הבא. בהצלחה לנו!

התכונות היסודיות ביחס לשליחות

היום ג' תמוז, היום בו נלקח מעינינו הרבי מליובאוויטש לפני 31 שנים. עבור כל מי שמרגיש מחובר לרבי זהו יום של התבוננות וחשבון נפש במגמה להרגיש את עוצמת אופיו של הרבי ולנסות לשלב אותה בחיינו – ללמוד ממנו כיצד לנהל את חיינו ולהקדיש אותם להבאת הגאולה האמתית והשלמה לעולם כולו, להביא את המשיח לעולם.

ננסה לזהות ולתאר את ארבע התכונות הבסיסיות של הרבי בהקשר לשליחות בחיים. לכל אחד יש שליחות בחיים, וכדי למלא את שליחותנו כמיטב יכולתנו עלינו לקבל ממנו השראה, ללכת בעקבותיו ולתקן את תכונות האופי שלנו[א], על ידי נסיון לראות במידותיו

נרשם ונערך באנגלית על ידי משה גנוט. התרגום נערך על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור ל־ג' תמוז פ"ה – הקלטה (אנגלית).

א לכל אחד יש אופי מיוחד, "לא כל אפין שוין", ובכל זאת על כל אחד ואחת לנסות להתאים את אופיו הפרטי

בעצם, אנו מאמינים שהפנימיות של כל האנושות, תמצית המהות שלה, היא טובה. עלינו **להאמין** בכך, כי באופן גלוי אנו רואים התבטאויות והתנהגויות שליליות רבות של האנושות סביבנו

של הרבי מודל לחיקוי[ב] (להיות "מחקה למלך"[ג]).

ארבע התכונות הן: אמונה (faith), מסירות (dedication), דאגה (care) ואחריות (responsibility).

אמונה בטוב

הכל מתחיל באמונה. כח האמונה שייך לראש העליון של הכתר, רישא דלא ידע ולא אתידע (רדל"א)[ד], שמעל ומעבר לכחות האחרים של הנשמה. באופן פשוט, האמונה היא אמונה באלקים — אמונה שה', בורא העולם, נמצא כאן אתנו, שהוא משגיח עלינו בהשגחה פרטית ושכל מה שקורה הוא ישירות ממנו וממילא הכל טוב. הגם שלא תמיד אנו יכולים לראות את הטוב הגלוי, אנו מאמינים בודאות שהכל טוב — היות ש"ממך הכל"[ה], ואתה ה' הטוב המוחלט — וכן מאמינים שבקרוב נראה את הטוב כ"טוב הנראה והנגלה".

זו המשמעות הפשוטה של אמונה, אבל לפי הבעל שם טוב האמונה היא לא רק בה' — היא כוללת גם אמונה בעם ישראל. כמו שמאמינים בה' צריך להאמין בכל יהודי[ו]. כל נשמה יהודית היא "חלק אלוה ממעל ממש"[ז], והבעל שם טוב מלמד ש"העצם כשאתה תופס במקצתו אתה תופס בכולו"[ח].

בעצם, אנו מאמינים שהפנימיות של כל האנושות, תמצית המהות שלה, היא טובה[ט]. עלינו להאמין בכך, כי באופן גלוי אנו רואים התבטאויות והתנהגויות שליליות רבות של האנושות סביבנו. לעם ישראל יש אויבים מושבעים רבים, ובכל זאת אנו מאמינים, על פי תורת הבעל שם טוב, לא רק בטוב של הנפש האלקית של ישראל, אלא שהגרעין הפנימי של הנפש האנושית בכלל הוא טוב כי ה' הוא טוב. ה' ברא את העולם בטובו ו"טבע הטוב להטיב"[י], וכמו שכתוב "עולם חסד יבנה"[יא] (וחסד משמעותו טוב[יב], מעשה חסד הוא מעשה טוב וצריך להיות "טוב לשמים וטוב לבריות"[יג]), ואף שהוא ברא אותו בצורה כזו שבריבוי ההשתלשלות והצמצומים של האור יש גם תופעות שנראות לא־טוב — תופעות שעלינו לתקן — בכל זאת הכל נובע מהטוב

לאופי של הנשמה הכללית של הדור, נשיא הדור השקול כנגד כל אנשי הדור (ע"פ רש"י על במדבר כא, כא) משום שהוא כולל אותם יחד. על ידי תיקון ה**אופי** אפשר לתקן את המציאות החיצונית, בסוד "**אף** עשיתיו" (ישעיה מג, ז). ורמז: **אופי** עולה **מהיטבאל**, אשת התיקון, יחוד **מה־בן** וכו'. וכן **אופי** נוטריקון **אור־יפי** – האופי של כל אחד הוא האור והיפי המיוחדים שלו (**אור־יפי** עולה **רבקה**, הנקודה האמצעית של **תריג**, **אורות** וכו', וד"ל).

ב הנסיון לאפיין מדות מסוימות של הרבי כדי ללמוד מהן הוא על דרך מאמר רבי שמעון לתלמידיו "שנו מדותי" (גיטין סז, א), שמתפרש בחסידות גם על המדות הטובות כפשוטו (ראה לוח "היום יום" כ"ג אלול). ורמז: "**שנו מדותי**" בגימטריא **שפלות**, יסוד כל המדות הטובות.

ג ספרא קדושים א. וראה מלבי"ם לויקרא יט, ג. ישנו חיקוי שלילי, עליו נאמר "הרבה עשו כרשב"י [ומשום כך] ולא עלתה בידם" (ע"פ ברכות לה, ב; וראה כש"ט (קה"ת) אות ד), חיקוי חיצוני "כקוף בפני אדם" (ב"ב נח, א; תנחומא לך לך ה) – קוף לשון copy... – והרי אי אפשר לעשות 'קופי' של הרבי. אבל החיקוי החיובי – emulate באנגלית – לימוד מהדוגמה האישית של הרבי לפי הכלים והאופי שלי, "ממנו יראו וכן יעשו" (רמב"ן על שמות מ, ב) – הוא רצוי מאד, כמובן.

ד ע"פ זהר ח"ג רפח, א־ב.

ה דברי הימים־א כט, יד.

ו בשם הבעש"ט. ראה גם תשורה "מפי השמועה" (התוועדות יום הולדת דורן תשפ"ב) עמ' 9.

ז תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

ח הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף פ' יתרו).

ט וראה שיחות הר"ן עח.

י ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ד.

יא תהלים פט, ג.

יב שני המושגים מצטרפים בביטויים רבים, כמו "אך טוב וחסד" (תהלים כג, ו) או "גומל חסדים טובים" (ברכות השחר וברכת אבות).

יג קידושין מ, א.

של ה', וממילא הנקודה הפנימית והעצמית שלו היא טובה (כך יתפרש הביטוי "אֹמר לדבק טוב הוא"[יד], שהטוב של ה' נדבק בטוב של כל אחד מברואיו — "טוב הוא").

כדי להתחיל לגלות את אור ה' לעולם אנחנו זקוקים לאמונה הזו — אמונה בו עצמו, אמונה בעמו הנבחר, עם ישראל, ואמונה בכל האנושות, כל הבריות שנבראו על ידי ה'. שוב, אנו מאמינים שה' ברא את הכל בטובו, וממילא במהותו הכל טוב (**אמונה** בגימטריא **ו** פעמים **טוב** — כל ששת צירופי המלה **טוב** — לומר שהכל טוב מאת ה' וכולם טובים בעצם, כל דבר מה'זוית'־צירוף שלו). לכן אנחנו יכולים לכונן עם כל אדם ועם כל דבר יחס פרסונלי קרוב של אני־אתה, ולא רק של אני־הוא[טו] (במונחים של הפילוסופיה). בכך, אנו יכולים להשפיע באופן חיובי על הכל וגם לקבל משוב חיובי מהכל. כל זה כלול באמונה,

> אנו מאמינים שה' ברא את הכל בטובו, וממילא במהותו הכל טוב. לכן אנחנו יכולים לכונן עם כל אדם ועם כל דבר יחס פרסונלי קרוב של אני־אתה, ולא רק של אני־הוא

שהיא התכונה הראשונה של הרבי המלמד אותנו ללכת בעקבותיו. הכל מתחיל באמונה.

על אברהם אבינו, היהודי הראשון, אומרת התורה "והאמֵן בהוי'"[טז] — הוא הראשון בתנ"ך שמוזכר שהאמין בה', ולכן הוא נקרא "ראש כל המאמינים"[יז]. כפי שעוד נסביר, אברהם הקדיש את חייו להביא טוב לאנושות כולה, על ידי גילוי אלקות לכולם — זהו הטוב המוחלט. אף שבהתחלה אברהם נקרא "העברי"[יח], "אברהם מהעבר האחד וכל העולם מהעבר השני"[יט], הוא האמין שכל אלה שבעבר השני הם כלים מוכנים לקבל את האור שהוא מגלה לעולם, כי מהותם הפנימית היא טובה. זו דוגמה מוחשית לאמונה שמופיעה באופן כה עז באופיו של הרבי.

מסירות ודבקות במטרה

התכונה השניה היא מסירות — שאדם מקדיש את עצמו לשליחות שלו. המסירות מתבטאת בדבקות במטרה — בכך שהאדם מתמקד לחלוטין במטרת שליחותו בחיים. זה מתחיל ממה שנקרא בחסידות 'מסירה ונתינה', וכשאני מסור ונתון לחלוטין לשליחות שלי אני גם דבק במטרת השליחות שלי, ביעד הסופי שלה.

הרבי היה האדם הכי מסור ונתון לשליחותו. על ידי מסירת עצמו לשליחותו, חיין האישיים הפכו, במובן מסוים, לחסרי ערך. הם היו משמעותיים עבורו רק במדה שהם עזרו לו

יד ישעיה מא, ז (שם הביטוי הוא בהקשר שלילי, אך "מנהג ישראל תורה" להשתמש בו בחיוב, החל מנוסח ה'תנאים'). ורמזים בביטוי: "**אמר לדבק טוב הוא**" עולה 406, **אתה** – יחס של אני־אתה לכל אחד, כדלקמן בפנים – משולש **כח**, ז"פ **חן** (רק אמצעי התיבות עולים **חן** והשאר עולה עוד ו"פ **חן**, בגימטריא **שליח**). רק "**טוב הוא**" עולה 29, חצי **חן**, כך ש"**אמר לדבק**" עולה **יג** פעמים "**טוב הוא**" (**שמואל**, **מחשבה טובה** וכו'). רק ראשי התיבות עולים **אדם־מה**, **ט** במשולש, והשאר עולה 361, **חוה** ברבוע. במספר קדמי "**לדבק טוב הוא**" עולה 819 (**אחדות פשוטה**, הפירמידה של **אחד**, **דעת משה** – עליו נאמר "כי טוב הוא", כמבואר בסיום השיעור – וכו') ועם "**אמר**" עולה 1760, **כב** פעמים **יסוד**, בסוד "עשרים ושתים אותיות יסוד" של תורת משה. כשמעלים כל אות בביטוי ברבוע הכל עולה 52704, 183 (ג"פ **היום**) פעמים **רפח** (סוד בירור **רפח** ניצוצין), 864 ("**עבדו את הוי' בשמחה**" וכו') פעמים **אין** (הפיכת ה־**אני** ל־**אין**). אם מציירים את **יג** האותיות של הביטוי כצורת השראה האותיות באמצע (**ק**) ובארבע הפינות (**א ד ו א**) עולות 112 (סוד **יבק**) – ובמילוי עולות חמש האותיות הללו 832 (**ארץ ישראל**, **לב** פעמים **הוי**', ד"פ **יצחק**) – והשאר עולה 294 (ו"פ ז ברבוע, "**אין מלך בלא עם**").

טו ראה באריכות שיעור כ' טבת תשע"ח (ובנקודה המעובדת מתוכו 'אין רע יורד מלמעלה').

טז בראשית טו, ו. "**והאמן בהוי**'" עולה **עין**, ה"פ **הוי**', י"פ (ממוצע כל אות) **אחד**, סוד האמונה בהוי' **אחד** של "**אחד** היה אברהם" (יחזקאל לג, כד), "כי **אחד** קראתיו" (ישעיה נא, ב).

יז שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

יח בראשית יד, יג.

יט בראשית רבה מב, ח.

למלא את שליחותו. בניגוד לאמונה, שהיא תכונה השייכת לעל־מודע של הנשמה, שורה עליה כאור מקיף, מסירות ודבקות הן תכונות פנימיות של הנשמה, חוויות שאדם חש בתוך עצמו — אני מוסר את עצמי לשליחות ודבק במטרה, כאשר כבר מהרגע הראשון של מסעי לעבר אותה מטרה אני רואה אותה.

דאגה

התכונה הבאה היא דאגה כנה לזולת, דאגה לטובת הזולת הן בגשמיות והן ברוחניות. הדאגה היא לא רק לדאוג במובן המקובל הפשוט (worry) אלא לדאוג לזולת כביטוי של אהבה עמוקה כלפיו (care). הדאגה היא גם לא רק אכפתיות (concern) — ודאי אני דואג לזולת משום שאכפת לי ממנו, אבל דאגה אמתית היא הרבה יותר מאשר אכפתיות. אפשר להאמין באנושות וגם להתמסר לשליחות שלי להביא אור לעולם, אבל זו עדיין לא דאגה לזולת באמת. מי שיש לו באמת את מדת הדאגה הפנימית לזולת חש, באופן אינסטינקטיבי, קשר עצמי עמוק לכל פרט ופרט, לכל איש ואשה, בעולם. דאגה זו נובעת מאהבה וחמלה[כ] — תחושה שאתה מאד־מאד חשוב עבורי ושאני מוכן ומזומן תמיד לעשות הכל עבורך. זו הדרך בה התייחס הרבי לכל אחד ואחת.

אני מוסר את עצמי לשליחות ודבק במטרה, כאשר כבר מהרגע הראשון של מסעי לעבר אותה מטרה אני רואה אותה

כפי שכבר רמזנו, לדאגה הזו יש גם משמעות מעשית (לא רק רגש האכפתיות בלב), כמו אחות בבית־רפואה שדואגת לחולה — הדאגה שלה היא לא רק רגש בלב, היא מתבטאת בעיקר בטיפול מסור בפועל (לא רק to care for אלא to take care of). במושגי החסידות, הדאגה שבלב, עם כל האהבה והחמלה המלוות אותה, שייכת לתחום המורגש, המדות חסד־גבורה־תפארת (אהבה־יראה־רחמים). לעומתה, הדאגה לטיפול בפועל שייכת לתחום המוטבע, הכוחות התחתונים־המעשיים של הנשמה, נצח־הוד־יסוד (בטחון־תמימות־אמת). אצל הרבי ראינו את שתי המשמעויות מתאחדות — רגש הדאגה בלב התבטא תמיד בדאגה המעשית לטפל במה שדורש טיפול.

דאגה בגימטריא **אהבה** שבלב, אך מי שדואג באמת בלב מוכן תמיד לדאוג לזולת במעשה בפועל, הוא דואג לספק לחבר הנצרך את הטיפול הטוב ביותר עבורו (בטיפול שלו עצמו או בתמיכתו הכספית). זו התכונה השלישית שאנחנו רוצים ללמוד מהרבי.

אחריות

התכונה הרביעית והאחרונה היא אחריות. מה ההבדל בין לקחת אחריות על מישהו למסירות כלפיו? אפשר לחשוב שאחריות ומסירות הן זהות, אבל למעשה יש ביניהן הבדל משמעותי. הקדשת חיי לשליחותי, המסירות שהוזכרה לעיל, נובעת ממוטיבציה פנימית שלי — אני מוסר את עצמי ומקדיש את עצמי לשליחותי. לעומת זאת, מקורה של האחריות הוא אחר — להיות אחראי על מישהו פירושו להרגיש שהדאגה לזולת והעזרה לו הן חובתי (לא בחירתי), שעבוד המוטל עלי (במובן של אחריות בלשון חז"ל, "נכסים שיש להם אחריות"[כא] — להיות אחראי פירושו בעצם להיות 'נכס' המשועבד למי או למה שאני אחראי עליו). שליחות יכולה לבוא מתוך מוטיבציה אישית שלי (אני בוחר להתמסר), או מתוך קבלת עול החובה שה' הטיל עלי. אלו שני כיוונים שונים: הראשון בא מתוך עצמי והשני כפקודה מלמעלה, כמו חייל שמקבל פקודה ואחראי למלא אותה (וגם "עתיד ליתן

כ ורמז: **אהבה**־**חמלה**־**דאגה** ר"ת **אחד** (העולה **דאגה**).

כא ראה לדוגמה קידושין פ"א מ"ה.

דין וחשבון"[כב] למפקדו אם מלא או לא מלא אותה כדבעי).

האחריות שמוטלת כחובה היא ודאי תכונה של הרבי שעלינו לאמץ לעצמנו, שהרי יסוד־היסודות אצל הרבי הוא המושג קבלת־עול. כשם שהאמונה שייכת לרמה הגבוהה ביותר של הנשמה, כך האחריות שבאה מקבלת־עול שייכת למדרגה התחתונה ביותר, ספירת המלכות, הכח הנמוך והמעשי ביותר של הנשמה (ואם כן, על אמונה ואחריות ניתן לדרוש "מגיד מראשית [האמונה, המדרגה העליונה, סוד 'תשורי מראש אמנה'[כג]] אחרית [האחריות, המדרגה האחרונה]"[כד]). וכמו שהזכרנו, אחריות תמיד מלווה בסופו של דבר בדרישה לחשבון־צדק (מתאים למלכות, שנקראת "צדק"[כה] ו"בנין המלכות מן הגבורות [הדינים]"[כו]): 'האם מלאתי או לא מלאתי את אחריותי?'.

האחריות שמוטלת כחובה היא ודאי תכונה של הרבי שעלינו לאמץ לעצמנו, שהרי יסוד־היסודות אצל הרבי הוא המושג קבלת־עול

המבנה הפנימי של ארבע התכונות

נחזור וננתח את ארבע התכונות שאנו באים ללמוד מאישיותו והתנהגותו של הרבי, בהקבלה לאותיות שם הוי' ב"ה:

כפי שכבר אמרנו, אחריות מקבילה למלכות — קבלת עול מלכות שמים — ולכן מקבילה לאות האחרונה של הוי', **ה** תתאה. אחריות היא גם מלשון אחור[כז]. המלכות — הספירה האחרונה, כנ"ל — מכוונת כנגד צד האחור של האדם (סוד "שכינה במערב"[כח]).

את הדאגה זיהינו גם באהבה ובחמלה ברגשות הלב (ספירות המורגש, חג"ת) וגם בהתנהגות בפועל (ספירות המוטבע, נה"י), המדות המקבילות ל־**ו** שבשם.

המסירות והדבקות במטרה הן תכונות של ספירת הדעת, כח היחוד וההתקשרות[כט]. הדעת מאפשרת לשכל שלי להתחבר למהות האמתית שלי, שהיא השליחות שלי. הדעת לוקחת את ההבנה של השכל, ששייכת לספירת הבינה — **ה** עילאה שבשם — והופכת אותה להתמסרות מלאה לשליחות שלי, בבחירה החפשית שלי (השייכת לדעת[ל]). על הקשר בין הבינה והדעת נאמר "אם אין דעת אין בינה, אם אין בינה אין דעת"[לא], והמסירות לשליחות שנוצרת מהשילוב שלהן שייכת כאן ל־**ה** עילאה שבשם.

ההקבלה הזו מסבירה גם את הדמיון בין מסירות ואחריות, עד שניתן להתבלבל ביניהן, משום ששתיהן מקבילות לאות **ה** שבשם — הראשונה ל־**ה** עילאה והשניה ל־**ה** תתאה (כאשר "הא בהא תליא").

האמונה — ובמיוחד האמונה בטוב המוחלט של כל מה שה' ברא לכבודו[לב] — מתגלה בחכמה שבנשמה (כמבואר בספר התניא[לג]), כנגד ה־**י** שבשם.

ורמז לגבי ארבע התכונות: **אמונה מסירות דאגה אחריות** עולות **1456**, **הוי'** (26) פעמים

כב אבות פ"ג מ"א ופ"ד מכ"ב.

כג שה"ש ד, ח.

כד ישעיה מו, י.

כה הקדמת תקו"ז יז, ב ("פתח אליהו"): "צדק מלכותא קדישא".

כו ע"ח שכ"ה דרוש ב; של"ד; טעמי המצות פרשת בהעלתך; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

כז אחור גם במובן של "אחרי הוי' אלהיכם תלכו" (דברים יג, ה) – הליכה אחרי מישהו משמעה לקבלו כסמכות ולקבל ממנו השראה וכו'.

כח ב"ב כה, א־ב.

כט תניא ספ"ג. ראה התוועדות כ"ד טבת (נדפסה בגליון בא) השתא.

ל ראה **הנפש** פ"ד עמ' קכג.

לא אבות פ"ג מי"ז. **בינה־דעת** עולה **ישראל**, כידוע, ויש לומר ששוד ההבדל בין שני שמותיו של יעקב אבינו – יעקב וישראל – הוא שיעקב שייך לעבודת תיקון הפרט ואילו ישראל שייך למסירות לשליחות אל הכלל והדבקות במטרתה (סוד "כי שרית וגו'", וד"ל).

לב אבות פ"ו מי"א.

לג תניא פי"ט.

מרגע שמשה רבינו מקבל את השליחות הוא מקדיש את חייו אליה בלבד, "מן ההר אל העם", ללא כל פניה לצרכיו שלו

להוי' (56), הכל הוא אמונה בהוי' ורצון להגיע להוי', להתדמות אליו יתברך ולגלות אותו בעולם כולו. מכיון שהכל הוא כפולת 26, ממילא הוא גם כפולת 13, המלה **דאגה** (כנ"ל) — הכל עולה **דאגה** פעמים **אהבה**־**חמלה** (הצד הרגשי של הדאגה, כנ"ל), **דאגה** פעמים "**סוד הוי'**"[לד], רמז למאמר חז"ל "אין מוסרין סתרי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו"[לה]. את "סוד הוי'", סתרי התורה, סודות האמונה, מוסרים רק למי שמסור להוי', מי שיש לו מסירות לשליחות שהטיל עליו ה' — האמונה והמסירות, **י־ה**, "הנסתרת להוי' אלהינו"[לו] במבנה שלנו, נמסרות ל־**ו**, בעל הדאגה, על מנת לגלות אותן בבעל האחריות, **ה** תתאה שבשם, ודוק.

על המשיח נאמר "כי מרחמם ינהגם" – הרחמים הם הדאגה בלב (במורגש) וההנהגה היא ביטויה של הדאגה בהנהגת העם בפועל (במוטבע)

הזדהות הרבי עם ארבע דמויות

את ארבע התכונות שהזכרנו אפשר להקביל לארבע דמויות עיקריות, שאפשר לומר שהן הדמויות שהרבי הכי הזדהה איתן:

כפי שכבר הוזכר, האמונה שייכת באופן מובהק לאברהם אבינו, "ראש כל המאמינים". דמותו של אברהם אבינו, שמפיץ את בשורת האמונה הטהורה שלו לאנושות כולה — מתוך מסירות נפש, בלי להתפעל מכך שהוא בודד באמונתו, אבל מתוך אמונה בהירה שבסופו של דבר המסר שלו מתאים לכולם — היא ודאי מקור השראה לכל מפעל השליחות של הרבי.

את המסירות והדבקות במטרה, השייכות לתכונת הדעת, ניתן ללמוד ממשה רבינו, הדעת של כלל ישראל[לז]. תכונת הדבקות קיימת אצל משה מהרגע הראשון, כפי שנאמר בלידתו "ותרא אֹתו כי טוב הוא"[לח], בסוד "אֹמר לדבק טוב הוא" שהוזכר לעיל (ואין עוד "טוב הוא" בתנ"ך). מרגע שמשה רבינו מקבל את השליחות הוא מקדיש את חייו אליה בלבד, "מן ההר אל העם"[לט], ללא כל פניה לצרכיו שלו[מ], כאשר לנגד עיניו עומדת מטרת השליחות — גאולת ישראל, מתן תורה וההגעה לארץ ישראל. משה רבינו הראשון — הממשיך ב"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"[מא], כפי שהזכיר הרבי אין־ספור פעמים — הוא הדמות השניה עמה מזדהה הרבי.

הדאגה האמתית לכל יהודי שייכת לדמות שהרבי העמיד בראש מעיניו, וכל חייו היו מכוונים להביא אותה — "להביא לימות המשיח". על המשיח נאמר "כי מרחמם ינהגם"[מב] ("**כי מרחמם**" בגימטריא **משיח**!) — הרחמים הם הדאגה בלב (במורגש) וההנהגה היא ביטויה של הדאגה בהנהגת העם בפועל (במוטבע). יותר מכל דמות אחרת, הרבי מזדהה עם המשיח ודואג דאגה משיחית לכל יהודי (כנודע ש"**דאגה בלב איש**"[מג] בגימטריא **משיח**).

תחושת האחריות על כל יהודי — מתוך הרגישות לשאלה 'מיהו יהודי?' — שייכת לדמות עיקרית נוספת איתה הזדהה הרבי, מרדכי היהודי (כמו שאנחנו מסבירים כל פעם בפורים). מרדכי מבטא את האחריות של המשה שבדור — "מרדכי בדורו כמשה בדורו"[מד] (כפי שהדגיש

לד תהלים כה, יד.
לה חגיגה יג, א.
לו דברים כט, כח.

לז תניא פמ"ב.
לח שמות ב, ב.
לט שמות יט, יד.
מ מכילתא (הובא ברש"י) עה"פ.
מא ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.
מב ישעיה מט, י.
מג משלי יב, כה.
מד ראה אסתר רבה ו, ב.

הרבי במאמר האחרון שהגיה, ד"ה "ואתה תצוה" תשמ"א) — על כל העם, עד שכל עם ישראל נקרא על שמו "עם מרדכי"[מה].

ורמז: **אברהם משה מרדכי משיח** (לפי סדר הדורות[מו]) עולה 1225, **יהודי** ברבוע, **לב טוב** במשולש, **"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר"**[מז] (מספר שהנקודה האמצעית שלו היא **תריג, משה רבינו**, לו נאמר הפסוק הזה במעמד קבלת השליחות שלו).

סיכום ותפלה

נסכם את ההקבלות שראינו:

י	חכמה	אמונה	אברהם
ה	בינה־דעת	מסירות	משה
ו	מדות	דאגה	משיח
ה	מלכות	אחריות	מרדכי

נבקש כעת מה' לתת לנו את ההשראה והתבונה כדי שנוכל קודם כל לתפוס כיצד הרבי מליובאוויטש — אדם בעולמנו — הצליח להגיע למילוי כה מושלם של ארבע תכונות אלו. כשנתבונן בדברים ונבקש מה' שגם אנחנו נזכה 'לחקות' את הרבי וללכת בעקבותיו ("ממנו יראו וכן יעשו"[מח]), בודאי נקבל מהרבי את אורו והשראתו ללכת בדרך בה הוא חי כדי שנוכל לזכות לזרז את ביאת משיח צדקנו בגאולה האמתית והשלמה במהרה בימינו אמן.

מה אסתר ג, ו.

מו בהקבלה לשם הוי' ב"ה – כפי שהוסבר לעיל – סדר הדורות יוצר את הצירוף י־ה־ו־ה, הצירוף לפיו מסודרות הפרשיות בתפילין דרבינו תם (ראה שעה"כ דרושי תפילין דרוש ו), וד"ל.

מז שמות ג, טו.

מח רמב"ן על שמות מ, ב (ע"פ שופטים ז, יז).

הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ג' תמוז הוא יום התבוננות וחשבון נפש כדי ללכת בדרכו של הרבי.
- עלינו לאמץ ארבע תכונות בולטות של הרבי: אמונה, מסירות, דאגה ואחריות.
- על כל אחד מבני הדור להתאים את האופי הפרטי שלו לאופי הנשמה הכללית של נשיא הדור.
- חיקוי שלילי הוא נסיון־העתקה חיצוני (copy "כקוף בפני אדם") וחיקוי חיובי הוא לימוד מדוגמה אישית בהתאם לכלים ולאופי שלי.
- כדי להפיץ את אור ה' בעולם צריכים אמונה בה', אמונה בנשמות ישראל ואמונה בטוב שבכל הבריות.
- מתוך האמונה בטוב שבכל הנבראים אפשר לכונן עם כולם יחס פרסונלי קרוב של אני־אתה.
- יש להתמסר לשליחות באופן מלא, מתוך ראיה תמידית של מטרת השליחות ודבקות בה.
- דאגה לזולת כוללת אכפתיות בלב, מתוך אהבה וחמלה, ודאגה מעשית לטיפול בכל צרכיו.
- מסירות נובעת ממוטיבציה אישית ואחריות היא חובה ושעבוד המוטלים עלי מבחוץ.
- הרבי מזדהה עם ארבע דמויות — אברהם אבינו (מקור האמונה), משה רבינו (מקור המסירות), מרדכי היהודי (מקור האחריות) ומלך המשיח (מקור הדאגה).

שיעור

סעודת הודאה – שנה להשתלה (ח"א)

"ארבעה צריכין להודות"

קיצור מהלך השיעור

בשבוע שעבר נערכה **סעודת הודיה** במלאת שנה לניתוח **ההשתלה** של הרב, וכציון ל**נסי מלחמת "עם כלביא"**. בשבוע שעבר פורסם חלקה השני של ההתוועדות, שעסק בעיקר בענייני הציבור האקטואליים. השבוע מתפרסם החלק הראשון, העוסק בעומק ב**הקבלת הארבעה שצריכים להודות** – "יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא" – **ל"ארבעה לא ידעתים" ולארבעת האברים החיוניים** שיש בגוף. תנועת **ההודיה** בנפש **עולה** כאן מעלה מעלה, עד לשרשה **באמונה הפשוטה** שבנפש, וגם **יורדת** מטה מטה, לחדור **לגוף הגשמי** ולהדהד בתוכו, כשמתוך ההקבלות עולים סודות עמוקים וגם תובנות חשובות לגבי **מצבי הקושי** השונים שכאשר זוכים להחלץ מהם **מודים לה'** – "וכל החיים יודוך סלה"!

א. "וארבעה לא ידעתים"

להודות על החיים

כתוב ש"ארבעה צריכין להודות"[א] והסימן הוא "וכל החיים יודוך סלה"[ב]. כתוב בספרים[ג] ש"**חיים**" ר"ת **ח**בוש־**י**סורים־**י**ם־**מ**דבר, הארבעה שצריכים להודות, כמו שכתוב בפרק קז בתהלים[ד]. אם כן, רואים על פי פשט שהודיה וחיים תלויים זה בזה. עיקר התודה שאומרים לקב"ה – וכל מי שמסייע – הוא על החיים. כל הארבעה שצריכים להודות הם מי שיצאו

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. כ"ו סיון פ"ה – כפ"ח.

א ברכות נד, ב.

ב נוסח ברכת "מודים" בעמידה.

ג טושו"ע או"ח סי' ריט, א.

ד בכל אחד מה"ארבעה צריכים להודות" נאמר "יודו להוי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם" – על כל אחד מהם להודות על חסדו של ה' ונפלאותיו, היינו להרגיש שחסד ה' נפלא עד מאד. **ח**סד **נ**פלא ר"ת **חן** והוא בגימטריא יחוד השמות **עב**, **חסד**, ו־**קסא**, **נפלא** (והוא סוד "**עץ החיים**", "**אור הוי**'", "**זכור**" וכו', כנודע), פנימיות אבא ופנימיות אמא (המקור ללידת נשמות חדשות של ימות המשיח, כנודע). לפני ארבעת פסוקי ה"**יודו** [העולה **הוי**'] וגו'", הפרק פותח בפסוק הודיה כללי – "**הדו** [אותיות **הוד**, עולה **י־ה**] להוי' כי טוב כי לעולם חסדו". "**הדו**" ועוד ד"פ "**יודו**" עולה 119, ז"פ "**טוב**" הנזכרים במע"ב. בחמשת הפסוקים יש סה"כ 140 (הפירמידה של 7) אותיות (24 בראשון ו־29 בכל אחד מארבעת הבאים, בהם סה"כ "**חן חן**"), ה"פ (ממוצע כל פסוק) **כח**.

מסכנת הפך־החיים אל החיים.

כתוב "תלת דוכתין דאקרו חיים"[ה] — שלשה מקומות בספירות העליונות שנקראו חיים — חכמה, חסד ומלכות. בחכמה כתוב "החכמה תחיה בעליה"[ו], בחסד כתוב "טוב חסדך מחיים"[ז] ובמלכות כתוב "ואתה מחיה את כֻּלם"[ח]. לפי הזהר, אלו שלשת המקומות שנקראו חיים. בנפש חכמה היא בטול, חסד הוא אהבה ומלכות היא שפלות, "והייתי שפל בעיני"[ט] של דוד המלך. שלש פעמים **חיים** בגימטריא **צדיק**.

בתניא, באגרת הקדש כז, כתוב שלצדיק יש גם שלש בחינות של חיים, שהן שלש בחינות הרוח של הצדיק — אמונה, יראה ואהבה. לפי פירוש רבי לוי יצחק אביו של הרבי[י] אמונה היא תפארת, יראה היא גבורה ואהבה היא חסד. על כל אחת מהבחינות אדמו"ר הזקן מביא פסוק בתניא: "כי באמונה כתיב 'וצדיק באמונתו יחיה'"[יא] וביראה כתיב 'וירא ה' לחיים'"[יב] ובאהבה כתיב 'רודף צדקה וחסד ימצא חיים'"[יג] וחסד הוא אהבה".

> עיקר התודה שאומרים לקב"ה – וכל מי שמסייע – הוא על החיים. כל הארבעה שצריכים להודות הם מי שיצאו מסכנת הפך־החיים אל החיים

אם כן, יש לנו שתי דרכים איך לכוון את החיים המשולשים של האדם (הצדיק). אבל כאן, ברמז של "ארבעה צריכים להודות", "וכל החיים יודוך סלה", רואים שחיים הם ארבעה — ישנן ארבע בחינות של חיים. איזה פסוק במקרא זה מזכיר?

שרש ההודיה ברדל"א

קודם כל נקדים משהו שהרבי כותב בקונטרס "ענינה של תורת החסידות": אחרי שהוא מסביר הרבה יסודות והקדמות הוא מקדיש את עיקר ההסבר מהי תורת החסידות ל"מודה אני לפניך"[יד]. בהתחלה, כשהוא מסביר מה עיקר עצם הנקודה של החסידות, הוא כותב שהוא המשכת האין־סוף שברדל"א, זהו הביטוי[טו]. בלשון הקבלה הכוונה ל"חביון עוז העצמות" שברדל"א[טז]. מהו רדל"א? אמונה פשוטה. מהו "חביון עוז העצמות" שברדל"א? מסירות נפש — מסירות נפש שמתגלה מתוך האמונה הפשוטה של היהודי.

> הרבי מקדיש את עיקר ההסבר מהי תורת החסידות ל"מודה אני לפניך"

ההודאה מגיעה עד שם — השרש של ההוד גבוה יותר מהשרש של כל ספירה אחרת בעשר הספירות. כמו שנסביר בהמשך[יז], הוד הולך יחד עם נצח, הם "תרין פלגי גופא"[יח], לכן לפעמים כתוב שהנצח מגיע לאותו מקום — לרדל"א ואפילו ל"חביון עוז העצמות" שברדל"א — כמו במאמר "באתי לגני"[יט] בו מוסבר שהמלך מבזבז את כל האוצרות שלו בשביל לנצח את המלחמה. בלוח "היום יום" כתוב[כ] שמשיח יבוא לגלות את המעלה של 'גלייבן', שמובנו גם הודאה וגם אמונה פשוטה.

ה סידור מהרי"ד שחרית ד"ה "וכל החיים יודוך סלה" בשם הזהר.

ו קהלת ז, יב.

ז תהלים סג, ד.

ח נחמיה ט, ו.

ט שמואל־ב ו, כב.

י ליקוטי לוי יצחק הערות בספר התניא על אגה"ק כז (קמו, א). וראה שיעור אור' לז' שבט תשפ"א.

יא חבקוק ב, ד.

יב משלי יט, כג (בשינוי קל).

יג שם כא, כא.

יד שם פרק ט ואילך.

טו שם פ"ב.

טז שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבקוק ג, ד. וראה גם מאו"א מערכת אלף אות סד.

יז ח"ב של ההתוועדות (נדפס בגליון קרח השתא).

יח זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ז פ"א.

יט פי"א ובביאוריו.

כ ה' טבת.

מה הפסוק העיקרי בתנ"ך של רדל"א, שהוא עצם נקודת החסידות, ונסביר בהמשך[כא] שהוא גם עצם נקודת ה"מודה אני" של היהודי שמודה לה'? פסוק במשלי: "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים"[כב] (הקרי־הפשט הוא "וארבעה", אך הכתיב־הסוד הוא "שלשה... וארבע"[כג], רמוז מובהק לשלשה אבות וארבע אמהות, ודוק). מהם ה"ארבעה לא ידעתים"? הם מפורטים בפסוק הבא — "דרך הנשר בשמים דרך נחש עלי צור דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה". מוסבר[כד] שהם — לפי הסדר — הכתר־חכמה־בינה־דעת של עתיק, ארבע הבחינות של רדל"א[כה], ה"ריש גלי" (הראש הגלוי של עתיק שאינו מתלבש באריך רק שורה עליו מלמעלה), "רישא דלא ידע [בעצמו] ולא אתידע [לאחרים]". כל ארבעתם שייכים להוד, "ארבעה צריכין להודות", "וכל **החיים** יודוך סלה", כי ההודיה מגיעה לרדל"א. לפני כן כתוב "שלשה המה נפלאו ממני" — גם פלא, אבל עדיין לא המדרגה של "לא ידעתים" שיותר מפלא[כו] — ומסתמא הם שלש מדרגות ה"חיים" של הזהר ("תלת דוכתין דאיקרו חיים") או של התניא (אמונה, יראה ואהבה). כך יש לנו את שתי בחינות החיים — גם ה"תלת דוכתין" וגם "ארבעה צריכין להודות", ואם כן רק צריך לנסות להקביל.

> הנשר עף חפשי בשמים, אין מי שיעצור אותו – הוא חולש על כל השמים. היום אומרים שהוא שולט על האויר, כמו שאומרים על חיל האויר שלנו היום...

"ארבעה לא ידעתים" כנגד "ארבעה צריכין להודות"

נתחיל עם הנחש: איפה נמצא הנחש? ב"מדבר הגדל והנורא", שהוא "מקום נחש שרף ועקרב"[כז]. הנחש נמצא במדבר, אז מסתמא הוא כנגד "הולכי מדברות" בין הארבעה שצריכים להודות.

הכי פשוט, אולי, הוא ש"אניה בלב ים" היא כנגד יורדי הים. אפילו יותר פשוט מהנחש (ובכל זאת פתחנו ב**נחש**, שעולה **משיח**, כאשר ה**אניה** שהזכרנו אחריו עולה **בן דוד**!).

השנים האחרים לא כל כך פשוטים כמו אלה, אבל אם יש לנו כבר שנים מכוונים יפה יש לומר שגם השנים האחרים — החבוש והחולה[כח] — מקבילים לשתי הדרכים הנוספות של "ארבעה לא ידעתים". נסביר משהו ראשוני, ואחר כך נחזק את ההקבלה הזו:

מה המיוחד של "דרך נשר בשמים"? הנשר בשמים הוא חפשי לגמרי, עף חפשי בשמים, אין מי שיעצור אותו — הוא חולש על כל השמים. היום אומרים שהוא שולט על האויר, הוא בעל הבית על האויר[כט], כמו שאומרים על חיל האויר שלנו היום... זהו הנשר. מה הוא מזכיר? למי

כא הוסבר – לפי קונטרס "ענינה של תורת החסידות" – בשיעור ליל שבת קרח השתא.

כב משלי ל, יח.

כג הכתיב הוא העיקר לחישוב הגימטריא של הפסוק, כפשוטו, ולפיו כל הפסוק עולה 1836 – ו"פ (היינו **ו** צירופי) **אשה**, **חי** פעמים **אמונה**, **טוב** פעמים **טוב** בהכאת אותיות (108) – מספר המתחלק גם ב"שלשה", ג"פ **ברית**, וגם ב"ארבע", ד"פ 459 (**בעל שם טוב**) וגם ל־12 (מכפלת "שלשה... וארבע"), יב"פ 153 (משולש **טוב**, **אהוה**, שם הדעת, ללמד שכל ה"נפלאו... ולא ידעתים" נמשכים בדעת, ודו"ל).

כד **תשובת השנה** מאמר "וארבעה לא ידעתים".

כה רק בדרך הרביעית, שכנגד הדעת דרדל"א, כתוב "**ו**דרך" ב־**ו**, סוד "מפתחא דכליל שית" (זהר ח"ב קעז, א), ורומז בעיקר להמשכת הדעת ליסוד, מקום "דרך גבר בעלמה", ודו"ל.

כו "נפלאו ממני" הם פלאות ו"לא ידעתים" הם פלאי־פלאות של דבר והיפוכו גם יחד ("נמנע הנמנעות") – על דרך ההבדל בין הנס דקריעת ים סוף (בו נאמר "עשה פלא") לנס של "מקום ארון אינו מן המדה" (יומא כא, א וראה גם ד"ה "האמנם" תרמ"ג ובריבוי מקומות בשיחות ומאמרי הרבי).

כז דברים ח, טו.

כח **חבוש** ו**חולה** הם **חושב** ו**מייחל**, ודו"ל.

כט ה**אויר** הוא ה־**א** שבשלש אמות **אמש** שבספר יצירה, סוד הכתר, ודו"ל.

מהארבעה הוא יכול להקביל? לחבוש שיצא מבית האסורים. היה חבוש, היה מוגבל, ופתאום הוא יוצא מחושך לאור, יוצא משעבוד ומעצר לחופש, ואז הוא כמו צפור דרור — יכול לעוף לאן שהוא רוצה ולדור בכל מקום שהוא רוצה[ל]. קודם הוא היה לגמרי מוגבל וכבול בתוך בית האסורים וכעת הוא יוצא לחפש, כמו "נשר בשמים"[לא]. כך ביציאת מצרים, היציאה של עם ישראל מבית האסורים, נאמר "ואשא אתכם על כנפי נשרים"[לב].

אחרון אחרון חביב, שנוגע לנו — ולהרבה מאד אנשים בפרט, נוגע ליותר אנשים מאשר כל שלשת האחרים — הוא החולה שמתרפא בחסדי המקום ברוך הוא, הסבה של ההתוועדות שלנו היום. נשאר עבורו רק עוד מקום אחד בפסוק, שהוא כנגד הדעת דרדל"א. שוב, ה"דרך הנשר בשמים" היא כנגד הכתר דרדל"א; "דרך נחש עלי צור" כנגד החכמה דרדל"א; "דרך אניה בלב ים" כנגד הבינה דרדל"א; "ודרך גבר בעלמה" כנגד הדעת דרדל"א. כתוב[לג] שדעת דרדל"א מאירה באוירא דאריך, אחר כך "דעת גניז בפומא"[לד], ב"פומא קדישא" שב־**יג** תיקוני דיקנא דאריך (תיקון "וחטאה", המדה ה־**יב**, הסמוכה ל"ונקה"[לה], וד"ל) ואחר כך "פתח פיך ויאירו דבריך"[לו], ראשית גילוי אור אין סוף ב"ה

אחרון אחרון חביב, שנוגע לנו – ולהרבה מאד אנשים בפרט, נוגע ליותר אנשים מאשר כל שלשת האחרים – הוא החולה שמתרפא בחסדי המקום ברוך הוא, הסבה של ההתוועדות שלנו היום

בחכמה[לז] (סוד נקודת פתח[לח], על דרך "פתח רבי שמעון", כמבואר בקבלה[לט]), כאשר נקודת החכמה נעוצה בכל עולם האצילות[מ] (ומשם הארה והארה דהארה עוברת את הפרסא שבין אצילות לבי"ע ומתגלה גם בבי"ע[מא], ועד שמתגלה בנפש כל אחד ואחד מישראל, בניצוץ משה רבינו שבכל אחד אחד מישראל, כח הדעת שלו[מב], ובבוא מלך המשיח גם בכל באי עולם, כל הדצח"מ שביקום כולו, "כי מלאה הארץ דעה את הוי' גו'"[מג], וד"ל[מד]). בכל אופן, הגילוי מתחיל מהפה — הכל שייך לשנה הזו, **ת**הא **שנת פה**[מה], שנה של התגלות הטוב שגנוז בתוך הפה, שבא מהאויר שבא מהדעת דרדל"א. כתוב[מו] **שרפואה** היא **אור־פה** — עיקר הרפואה הוא האור של הפה שמרפא[מז].

ל ראה שבת קו, ב.

לא כשהרבי מליובאוויטש לימד את הניגון "שאמיל" (שמחת תורה תשי"ט לפנות בקר) הוא השתמש בדימוי של הנשר בשמים לחופש אותו זוכר ואליו מתגעגע שאמיל כשהוא בכלאו – עיי"ש.

לב שמות יט, ד.

לג ע"ח שי"ג פ"ו (מ"ק); שער מאמרי רשב"י משפטים.

לד זהר ח"ב קכג, א. שער מאמרי רשב"י ג, ג, ודף מה; מבו"ש ש"ג ח"ב פ"ג ד"ה "והנה".

לה שמות לד, ז.

לו ברכות כב, א.

לז ראה ע"ח שמ"ב פ"א. ומבואר בכ"מ בחסידות.

לח תקו"ז תקון ע (קכט, א־ב). ובכ"מ.

לט ראה ריש ביאור הרמ"ז להקדמת הזהר ובכ"מ. ראה גם חסדי דוד הנאמנים ח"י עמ' 117.

מ זהר ח"א ג, ב.

מא ראה תניא אגה"ק כ.

מב תניא פמ"ב.

מג ישעיה יא, ט.

מד יש כאן עשרה שלבים של התפשטות והתלבשות הדעת דרדל"א, כנגד "עשר ספירות בלימה": שלש המדרגות שבכתר – דעת דרדל"א ("דרך גבר בעלמה"), אוירא (ההשראה להברקות מו"ס) פומא קדישא (רחמים רבים המתבטאים בפה, כנודע שהרחמים תלויים בדעת) – כנגד חב"ד. שתי המדרגות שבאצילות – חכמה, כללות האצילות ("נקודה דנעיץ") – כנגד חו"ג. ההארה בשלשת העולמות התחתונים – בריאה, יצירה, עשיה – כנגד תנ"ה. שני שלבי הגילוי בנבראים – הדעת של כל יהודי וה"דעה את הוי'" של כל באי עולם – כנגד יסוד ("ועמך כֻּלם צדיקים") ומלכות (כל העולם), ודוק היטב.

מה ראה שיעור אור לכ"ג אלול תשפ"ד.

מו בן יהוידע על כתובות קיא, א.

מז בכלל רפואה שייכת למדת הרחמים שבתפארת (שרש **רפא** אותיות **פאר**, והמלאך רפאל הוא מלאך התפארת) כאשר "ארוכה ורפואה" היינו ההמשכה מפה דאריך לתפארת, וד"ל.

עיקר החולי בכלל הוא חולי בדעת של האדם. דעת היא התקשרות והחולי הוא קושי בהתקשרות – קושי להתקשר לה' וקושי להתקשר לחברה

הרפואה – תיקון הדעת

הרמב"ם כותב[מח] שכל המחלות הן תוצאה של מה שאפשר לקרוא לו פגם הברית, או, יותר מדויק לומר, חוסר שיקול הדעת בעניני הברית והזיווג (גם בקדושה). אם כן זהו כבר רמז חזק לקשר בין החולה שנתרפא ל"דרך גבר בעלמה", שהיא הדעת דרדל"א. כלומר, עיקר החולי בכלל הוא חולי בדעת של האדם. דעת היא התקשרות והחולי הוא קושי בהתקשרות — קושי להתקשר לה' וקושי להתקשר לחברה.

הרבי כותב שעיקר הענין של סעודת הודאה הוא שהיא הזדמנות של אהבת ישראל. הוא מזכיר זאת עוד לפני שהוא אומר שתכלית הסעודה היא להודות לה'

נאמר במאמר מוסגר: יש מכתב מאד יפה של הרבי[מט] על סעודת הודאה, בו הוא כותב שעיקר הענין של סעודת הודאה הוא שהיא הזדמנות של אהבת ישראל. זהו הפלא של המכתב, שהוא מזכיר זאת עוד לפני שהוא אומר שתכלית הסעודה היא להודות לה'. כשאנחנו יושבים כאן יחד, באהבה ואחוה ושלום ורעות, זהו עיקר הענין של סעודת הודאה. כמובן, צריך גם איזו סבה להודות עליה. אלה שתי בחינות של דעת — התקשרות לה' והתקשרות לעם ישראל (כאשר גדול האוהב את מי שהאהוב אוהב מהאוהב את האהוב בלבד, כנודע מאדמו"ר הזקן[נ])!

לפני כמה ימים היתה כאן בר מצוה[נא] והסברנו שהחידוש של הדעת שבר־מצוה מקבל הוא היכולת לקיים מצוה "בשם כל ישראל". קודם הוא יכול לקיים מצוות כחינוך, אבל אין זה עדיין תכלית ענין קיום המצות. בחינוך הוא מתקשר לה'. ילדים יכולים להתקשר לה', וגם למסור את הנפש בשבילו — כידוע בריבוי סיפורים[נב] — אבל החידוש של הבר־מצוה שהוא כבר מתקשר לכלל (ובכל מה שעושה חושב על הכלל ומתכוון להשפיע טוב לכלל — זה כבר דעת דגדלות, הסימן המובהק שהנו גדול). לכן בלילה הראשון שנעשה בר מצוה הוא יכול כבר להיות שליח ציבור, להוציא את הרבים ידי חובה, כי יש לו כבר שייכות והזדהות מלאה עם כלל ישראל. ממילא, אפשר לומר שעוד לפני בר מצוה יש לילד את העמוד של "בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר 'וצדיק באמונתו יחיה'[נג]"[נד] — ודאי שיש לו אמונה, ומתוך אמונה גם בחינה מסוימת של דעת (כמבואר בכתבי האריז"ל[נה]). אבל שלמות הדעת, שלמות כניסת הנפש האלקית, באה דווקא בגיל שלש עשרה שנים ויום אחד[נו], ואז הדעת שלו היא

מח הלכות דעות פ"ד הי"ט.

מט אג"ק חי"ח ו'תשמב (עמ' רמא), אגרת מיוחדת להשתתפות בסעודת הודאה על עניני רפואה (שהרבי מדגיש שבכוחה להמשיך "רפואה השלימה ועד שיחזור לאיתנו בכל המובנים" ושכרה רפואה אלקית של "לא אשים עליך (מלכתחלה) כי אני ה' רופאך, ודלא כסגנון רפואת בשר ודם") וזה לשונו:
בנוגע נודעתי מאסיפתם בסעודת הודאה, אשר שני ענינים עיקרים בזה, ואהבת לרעך כמוך, שהוא כלל גדול בתורה, והודאה לה' כי טוב כי לעולם חסדו, יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ז.א. היסוד דהדוש העולם, שעי"ז אפשר שדוד המערכות והטבע עשיית נפלאות לבני אדם בעולם הזה.

נ ראה לוח "היום יום" כ"ח ניסן.

נא י"ט סיון (ח"ב של ההתוועדות, שטרם פורסם).

נב ראה לדוגמה שיחת פרשת בהעלתך ת"ש (סה"ש ת"ש עמ' 134; מהדורת לשה"ק עמ' קלו) אודות מסירות נפשם של קנטוניסטים שקפצו לים כשהצאר הורה להם להמיר את דתם (וראה באריכות בספרו של ר"י מנדלביץ' "הקנטוניסטים" ח"ד פרק 10).

נג חבקוק ב, ד.

נד מכות כד, א.

נה ראה ע"ח שכ"ב פ"א.

נו שו"ע אדה"ז מהדו"ת ד, ב. ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך 'גדול' בתחלתו, וש"נ. וראה קונטרס התפלה פ"ה (עמ' 15 ואילך); סה"מ עת"ר עמ' קטו; המשך תער"ב ח"ג עמ' א'רכז. בלשון "שלש עשרה שנים ויום אחד" רמז

החיבור שלו לצבור, שהוא חלק אינטגרלי מכלל ישראל לכל דבר. לא רק שהוא ימסור את הנפש בשביל ה' — כמו בסיפורים הנ"ל — אלא שהוא ימסור את הנפש גם בשביל עם ישראל, "חזק ונתחזק בעד עמנו"[נג]. איך רואים את זה? הלימוד של בר מצוה הוא מלוי[נד], הבר־מצוה הראשון בתורה, שברגע שנעשה בר מצוה הוא מסר את הנפש לאו דווקא בשביל ה' — ודאי שיש ברקע מודעות להוי' אלהי ישראל — אלא בשביל העלבון של אחותו, "הכזונה יעשה את אחותנו"[נט]. זהו הסימן המובהק של הדעת שמקבלים בבר־מצוה.

נחזור לענין הראשון: חסרון־הדעת הוא מקור כל המחלות ולכן הרפואה היא לתקן את הדעת. איך מתקנים את הדעת? יש הרבה דברים. אחד מהם הוא ההתקשרות למשה רבינו, שהוא הדעת הכללית של נשמות עם ישראל. איך אדמו"ר הזקן מסביר זאת בתניא[ס]? שהוא הכח בנפש — ביגיעת נפש ויגיעת בשר — להתקשר לקב"ה. הוספנו כעת שזו גם הדעת להתקשר לעם ישראל, למסור את הנפש גם בשביל ה' וגם בשביל עם ישראל. זהו התיקון של כל המחלות, וזהו גם התיקון של "דרך גבר בעלמה" — השרש של הכל הוא במדרגה הזו, בדעת דרדל"א.

> איך מתקנים את הדעת? יש הרבה דברים. אחד מהם הוא ההתקשרות למשה רבינו, שהוא הדעת הכללית של נשמות עם ישראל

ארבעה אברים חיוניים

אם כן, עשינו עכשיו הקבלה אחת, בה שני הדברים הראשונים היו פשוטים ושני האחרונים היו חידוש. כדי לחזק את החידוש הזה נתבונן בעוד מערכת של ארבעה דברים שמקבילה ל"ארבעה צריכים להודות":

ידוע, כפי שגם דובר לאחרונה[סא], שבגוף יש ארבעה אברים חיוניים עיקריים — מח־לב־כליות־כבד. כתוב ככלל, בקבלה ובחסידות, ש**מלך** ר"ת **מח־לב־כ**בד. המלך שולט וזהו סדר השליטה — צריך להיות "מח שליט על הלב" ו"לב שליט על הכבד"[סב]. כתוב שבאותה 'רמה' של הכבד יש גם את הכליות (גם **מח־לב־כ**ליות ר"ת **מלך**). המעלה המיוחדת של הכליות היא ש"כליות יועצות"[סג], ומכך שה' "בחן כליות ולב"[סד] משמע שיש בהן גם מעלה על הלב (בינת הלב — "בינה לבא"[סה], וכן מה ש"לבי ראה הרבה חכמה"[סו] — "תעלֻמות לב"[סז] שהן "תעלֻמות חכמה"[סח]). איזה סוג של שכל נמצא במח ואיזה בלב ואיזה בכליות? אינטליגנציה שכלית במובן הפשוט נמצאת במח, אינטליגנציה רגשית נמצאת בלב, אך בכליות נמצאת אינטליגנציה אינטואיטיבית.

אם יש פה את ארבעת האברים האלה, שמתחילים משלשה (מח־לב־כבד) ומגיעים בסוף

לכך שבגיל שלש עשרה שנים מאיר לנער הסוד של "ויהי ערב ['כל ישראל ערבים'] ויהי בקר ['כבקרת רועה עדרו'] יום אחד ['לילה כיום יאיר', הכל אור יום והכל גילוי של הוי' אחד יחיד ומיוחד, גילוי 'אחד האמת' בחכמה דנפש האלקית של כל ישראל, היינו סוד גמר כניסת הנה"א]" (בראשית א, ה), וד"ל.

נד שמואל־ב י, יב.

נח פסיקתא זוטרתא בראשית שם ורש"י נזיר כט, ב ד"ה "רבי סבר", ורש"י ורע"ב אבות פ"ה מכ"א.

נט בראשית לד, לא.

ס תניא פמ"ב.

סא שיעורי הקדמה לתנ"ך י־יב סיון – נדפסו בגליון שלח השתא.

סב זהר ח"ג רכד, א.

סג ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא אגה"ק טו.

סד ירמיה יא, כ.

סה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

סו קהלת א, טז.

סז תהלים מד, כב.

סח איוב יא, ו.

לארבעה (מח־לב־כבד־כליות), כמו "שלשה המה נפלאו ממני וארבעה לא ידעתים", צריך להקביל גם אותם ל"ארבעה לא ידעתים" ול"ארבעה צריכין להודות":

גם כאן שתי ההקבלות הפשוטות הן "דרך נחש עלי צור" ו"דרך אניה בלב ים". הכי פשוט הוא ש"דרך אניה בלב ים" קשורה ללב. בלב יש את האינטליגנציה הרגשית, כנ"ל. מקור בחינה זו הוא בבינה דרדל"א. גם מיקום הנחש במערכת זו הוא פשוט מאד. כתוב בפירוש שהנחש רומז לכבד (שבו משכן האינטליגנציה האינסטינקטיבית). הרי מח־לב־כבד הם אדם־חוה־נחש[סט], שלשת ה'גיבורים' שבגן עדן מקדם. אם האדם היה עומד בנסיון, אותו נחש היה הופך להיות שמש גדול לאדם[ע], והיה מתגלה ש־**נחש** בגימטריא **משיח**, אבל עדיין לא זכינו. אם כן, ברור מאד שה"דרך נחש עלי צור" הוא כנגד הכבד וה"דרך אניה בלב ים" כנגד הלב, ובדיוק כמו קודם נשארו לנו שתי הבחינות הנוספות, שבארבעת האברים החיוניים הם המח והכליות.

באיזה מצב נפשי נמצא מי שכלוא בבית הסהר? הוא מוגבל לגמרי, אין לו כלל ישוב הדעת ומנוחת הנפש לחשוב ולהתבונן כו'. מה קורה כשה' עוזר והוא יוצא מבית הסהר? המח נפתח לו, חוזרת לו הבהירות

מה קורה כשאדם יוצא מבית הסהר? שוב, הוא יוצא מכבילה. קודם כל, בהלכה כתוב[עא] שכדי לברך "הגומל" ביציאה מבית סהר המאסר צריך להיות ממש סכנת נפשות. כלומר, שהוא נאסר ויושב בבית הסהר על עסקי נפשות. יש מי שמוסיף ואומר[עב] שאם לא ממש על עסקי נפשות, לפחות שהוא כבול ומתייסר בבית הסהר. אז הוא גם בסכנת חיים, לכן כשהוא יוצא מזה הוא צריך לברך "הגומל", להודות לה' על הנס הגדול. איך נסביר את זה לענייננו? כמו שהסברנו קודם לגבי הנשר: באיזה מצב נפשי נמצא מי שכלוא בבית הסהר? הוא מוגבל לגמרי, אין לו כלל ישוב הדעת ומנוחת הנפש לחשוב ולהתבונן כו'. במצב הזה מסתלקת ממנו הבהירות של המח — עד כדי שמגיע ר"ל למצב של "טמטום המח"[עג] (המח אטום). מה קורה כשה' עוזר והוא יוצא מבית הסהר? פתאום הוא כמו צפור דרור, כמו הנשר, ועכשיו יכול לעוף בשמים חפשי — המח נפתח לו, חוזרת לו הבהירות ("בהיר הוא בשחקים"[עד]).

"חדש כליותינו"

נשאר לנו בהקבלה שעיקר החולי שייך לכליות[עה] — מה שנוגע לענייננו בהודיה שלנו היום. ברפואת הכליות שלקו זקוקים להמון סיעתא דשמיא. הארגון שעוזר נקרא "מתנת חיים", כפשוטו, ובו האדם זוכה לעצה חדשה, "כליות יועצות", וקם לתחיה. שוב, ברוך ה', בזכות הכליה החדשה שיש לו, הוא מקבל חוש מחודש לחדש — לחדש בתורה, לחדש במציאות.

בעצם, למי שעבר השתלה יש שלש כליות. בגשמיות שתים כבר לא שימושיות, ובכל זאת לא מוציאים אותן, כך שלמעשה יש בגוף שלש כליות. צריך לומר שגם השתים הקודמות, שלא פועלות בגשמיות, עדיין פועלות ברוחניות. ברוחניות יש לו עדיין את שתי הכליות הקודמות, פלוס אחת שפועלת בגשמיות — היא התוספת. היחס בין השתים לשלש הוא כמו "על פי שני עדים או על פי שלשה עדים יקום דבר"[עו] —

סט זהר ח"ג רכד, א. ובכ"מ.
ע סנהדרין נט, ב.
עא מג"א סימן ריט סק"א.
עב ראה בה"ל שם ד"ה "חבוש".
עג ראה תניא פכ"ט.
עד איוב לז, כא.
עה ברמז של **חיים** החולה רמוז במלה **יסורים**, היינו **מוסר** כליות. בהקבלה ל"ארבעה לא ידעתים" החולה היה כנגד "דרך גבר בעלמה", לפי דברי הרמב"ם שהחולי נגרם בשל איבוד "כח הגוף וחייו ומאור העינים" שבשכבת הזרע, ויצירת הזרע היא בכליות (זהר ח"ג ריט, א).
עו דברים יט, טו.

כליות הן עדים, ויכולות להיות שתים או שלש (התורם הוא נשאר עם שתי כליות חיות ופועלות, אחת בגוף שלו ואחת בגוף של חברו, כאשר יש ביניהן 'תופעה לא מקומית' של תקשור והתיעצות — "כליות יועצות" — פלאית, בסוד הפסוק "אודה שמך כי עשית פלא [השתלת כליה] עצות מרחוק [שתי כליות של אדם אחד בשני גופים רחוקים] אמונה אמן"[עז]!).

למי שעבר השתלה יש שלש כליות. בגשמיות שתים כבר לא שימושיות, ובכל זאת לא מוציאים אותן, כך שלמעשה יש בגוף שלש כליות

אם כן, עשינו עכשיו שתי הקבלות יפות, שבשתיהן יש גם שלשה וגם ארבעה, כשהארבעה הם כנגד "ארבעה לא ידעתים" — "דרך הנשר בשמים, דרך נחש עלי צור, דרך אניה בלב ים ודרך גבר בעלמה". דווקא האחרון, "דרך גבר בעלמה", נמשך גם למטה. שלשת הראשונים הם רק למעלה, בכח"ב דרדל"א, אבל הרביעי נמשך למטה — הוא מוליד (סוד הפיכת "**דלא** [ידע]" לשם הקדוש **אלד**[עח]) — אף על פי שהוא בעצם רדל"א, "ריש גלי", הוא מאיר באוירא ומשם בפומא קדישא, מ־**יג** מדות הרחמים, ומשם מאיר לכל הספירות ולכל העולמות.

ולסיכום:

חבוש שהשתחרר	דרך נשר בשמים	מח
הולכי מדבריות	דרך נחש עלי צור	כבד
יורדי הים	דרך אניה בלב ים	לב
חולה שנתרפא	דרך גבר בעלמה	כליות

עז ישעיה כה, א.

עח חסדי דוד הנאמנים ח"ז עמ' 229; שעשועים יום יום ויחי יום ה; מעין גנים ח"ג מאמר "הוד שבהוד" עמ' רכח.

הַלּוֹמֵד עַל מְנָת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- התודה העיקרית — לה', ועמו לכל המסייעים בישועה — היא על החיים.
- שרש ההודיה הוא באמונה הפשוטה — רישא דלא ידע ולא אתידע — המדרגה הכי גבוהה בנפש.
- "ארבעה צריכין להודות" מקבילים ל"ארבעה לא ידעתים" — חבוש שהשתחרר חפשי כ"נשר בשמים"; הולכי מדבריות נצלו מ"נחש עלי צור" שבמדבר; יורדי הים נצלו מ"דרך אניה בלב ים"; וחולה שהתרפא מתקן את "דרך גבר בעלמה".
- עיקר החולי הוא פגם הדעת — פגם בהתקשרות לה' ולזולת.
- סעודת הודאה היא הזדמנות של אהבת ישראל ואמירת תודה לה' (בסדר זה).
- שלמות הדעת בבר־מצוה היא ההתקשרות לכלל ישראל.
- "ארבעה צריכין להודות" מקבילים למח־לב־כבד־כליות — האברים החיוניים.
- חבוש בבית הסהר נמצא במצב של טמטום המח וכשהוא משתחרר הוא זוכה לבהירות.
- החולי והרפואה שייכים בעיקר לכליות.
- אחרי השתלת כליה זוכים לעצה חדשה.
- למושתל כליה יש שלש כליות — שתים שפועלות ברוחניות ואחת שפועלת בגשמיות ומייחדת אותן.
- לתורם כליה יש שתי כליות המתקשרות זו עם זו מרחוק (תופעה לא־מקומית).

שיעור

סקירת התנ"ך (5)

רטרוספקציה, אקסטרוספקציה ואינטרוספקציה בתנ"ך

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נוסף בסדרת השיעורים הסוקרים את התנ"ך אנו מקבלים תמונה חדשה ומופלאה על המהות הפנימית של **שלשת חלקי התנ"ך**. יסוד השיעור הוא הקבלה חדשה של **חכמה־בינה־דעת** ל**שלש צורות התבוננות** – התבוננות על **העבר** (רטרוספקציה), התבוננות על **המציאות החיצונית־האובייקטיבית בהוה** (אקסטרופספקציה) ו**התבוננות פנימית**, בה האדם חודר למצבו הפנימי־הסובייקטיבי (אינטרוספקציה). מתוך כך מקבלת ההקבלה של תורה־נביאים־כתובים לחכמה־בינה־דעת פרשנות חדשה. ההתמקדות העיקרית של השיעור היא בהבנה של ספרי הכתובים – ובמיוחד ספרי אמ"ת, **תהלים־משלי־איוב** – כביטוי ה**התבוננות־פנימה**, ובציפיה שנוכל לחזור ולשיר נכון את התובנות של הספרים הללו **בטעמי המקרא המיוחדים** שלהם.

התבוננות אחורה, החוצה ופנימה

עסקנו בשיעורים האחרונים[א] בהקבלה של שלשת חלקי התנ"ך, תורה־נביאים־כתובים, לשלשת הכחות של השכל, חכמה־בינה־דעת. נמשיך לבחון עוד דרך חשובה ועמוקה בהבנה של ההקבלה הזו, בהתאמה לשלש נקודות־מבט שונות על המציאות, שנקראות רטרוספקציה (retrospection), השניה היא אקסטרוספקציה (extrospection), והשלישית היא אינטרוספקציה (introspection). מה פירוש?

אם אני מתבונן עמוקות בעבר ומנסה ללמוד ממנו מה לעשות בהוה, איך לראות את ההוה להבין אותו ולהתייחס אליו – בהתאם לאמרה החסידית "העבר מלמד את ההוה"[ב] – זוהי

נרשם ונערך באנגלית על ידי משה גנוט. עריכת תרגום איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור לי"ב סיון פ"ה – כפ"ח (הקלטה באנגלית).

א ראה שיעורי 2־4 שנדפסו בגליונות בהעלתך ושלח השתא.

ב לקו"ד ליקוט ד (ליל י"ט וכ' כסלו תרצ"ד) ושיחת י"ב תמוז תש"ד סי"ד בשם מאמר החכם.

רטרוספקציה (התבוננות לאחור).

אם אני פשוט מנסה להתבונן ולהבין את המציאות המופיעה לנגד עיני — המציאות הגשמית וגם הרוחנית — תוך התייחסות למציאות כאמת אובייקטיבית, זוהי אקסטרוספקציה (התבוננות החוצה).

אם אני מתבונן עמוק בתוך עצמי ומנסה להבין את המניעים שלי ואת המציאות הפנימית שלי, או לערוך בתוך עצמי חשבון נפש על מצבי הרוחני, זוהי אינטרוספקציה (התבוננות פנימה). אינטרוספקציה מעוררת אותי לשפר ולהיטיב את עצמי — היא הבסיס לעשיית תשובה, לחזרה אל ה' ולחזרה לדרך חיים טובה ואמתית. תשובה דורשת אינטרוספקציה, חשבון נפש על מצבי האישי. כלומר, באופן יחסי אקסטרוספקציה היא אובייקטיבית, בעוד שאינטרוספקציה היא סובייקטיבית.

"דע מאין באת"

הכל מתחיל ברטרוספקציה — חויה מחדש של העבר, מתוך מודעות להשפעה הגדולה שיש לעבר על ההוה ועל העתיד.

אפשר לפרש שברטרוספקציה אני מעלה את כל זכרונות העבר שלי בחיים הללו. אני מנסה להבין, דרך חויה מחדש, את הטראומות שחוויתי מנעורי המוקדמים ועד היום הזה, ולשים לב איך הן עצבו את נקודת המבט שלי על החיים ואת הגישה שלי כלפי אחרים. בתהליך כזה, אני חושב איך לרפא את הפצעים שאותן טראומות בעבר השאירו בנפשי.

אבל יש צורה עמוקה הרבה יותר של רטרוספקציה: בפרקי אבות אנו לומדים "דַּע מֵאַיִן בָּאתָ"[ג]. בחסידות מוסבר[ד] שהמלה הראשונה בשאלה, "מאין [באת]", היא למעשה התשובה לשאלה, כי היא גם אומרת שבאת "מאין". במילים אחרות, עליך להיות מודע תמיד שנבראת מאין — אתה משהו שנברא מכלום. זהו הזיכרון האולטימטיבי שלך — זיכרון אלקי רוחני עמוק של איך נבראת יש מאין. זו לא רק הצהרה על העבר, העבר הרחוק.

> בכל רגע אדם צריך לראות את עצמו חוזר לאין ונברא מחדש – ממשהו בחזרה לכלום ואז שוב למשהו

המשמעות שלה היא שברגע זה ממש, כל רגע בחיים, אתה נברא מאין[ה]. כאילו נאמר שבכל רגע אדם צריך לראות את עצמו חוזר לאין ונברא מחדש — ממשהו בחזרה לכלום ואז שוב למשהו. זהו מה שאני אמור לראות, זוהי הרטרוספקציה האולטימטיבית: להבין מאיפה באתי ומאיפה אני בא באופן מתמיד — מהרמה האלקית הגבוהה ביותר, מהמקור המוחלט של הנשמה, מהאין האלקי. יש סיפורים רבים על צדיקים גדולים, בעלי נשמות גדולות, שאמרו 'אני זוכר את האין, האין שממנו הפכתי להיות יש'[ו].

ההכרה שבאתי מאין, "מאין באת"[ז], היא המשמעות העמוקה ביותר של חכמה, עליה נאמר "החכמה מאין תמצא"[ח]. חז"ל מלמדים אותנו שחכם הוא "הרואה את הנולד"[ט]. אפשר לפרש שהכוונה ללידה עתידית, מה שעתיד להיות־להוולד, אבל החסידות מפרשת[י] שהכוונה גם לראית הלידה מחדש בכל רגע ורגע. באופן כללי, המשמעות היא לראות איך העולם כולו —

ג אבות פ"ג מ"א.

ד לקו"ת במדבר ב, א. ובכ"מ.

ה ראה באריכות שער היחוד והאמונה בתניא (ולגבי האדם עצמו תניא פמ"ג).

ו וראה סיפורי מעשיות מעשה מד' בעטלירס בדברי הבעטלער העוור.

ז "**מאין באת**" עולה 504, ז"פ (ממוצע כל אות) **עב** (**חסד**), ללמד ששרש הנשמה באין האלקי הוא בשם **עב**, סוד ה"**איתן**" שבנשמה (ראה סה"מ עטר"ת ד"ה "ראה אנכי" פ"ב ובכ"ד) – **אין** עם סוד ה"**ת**" ("תאו רשים רשימו לעתיק יומיא", וד"ל). אין דבר העומד בפני האין – אי אפשר לפגוע בו מפני שהוא אינו והוא בעצם חודר וחובק כל, וד"ל.

ח איוב כח, יב. בעשרה עומקים שבספר יצירה (פ"א מ"ה) "עומק ראשית" – ממד העבר – מכוון כנגד החכמה (פירוש הראב"ד שם; וראה פע"ח שער תפלות ר"ה פ"ז).

ט תמיד לב, א.

י תניא פמ"ג.

המקור של כל המאמינים באלקי אברהם הוא אברהם אבינו, בגשמיות או ברוחניות

כולל כל הנבראים שבו, כל העמים שעל פני האדמה כו' — נבראו ונבראים באופן מתמיד יש מאין.

רטרוספקציה: תורה

כפי שלמדנו, בתנ"ך החכמה מקבילה לחלק הראשון, התורה, וממילא הרטרוספקציה שייכת לה. כדי להבין טוב יותר את ההקבלה הזו נשאל — מהם חמשה חומשי תורה? בפשטות, התורה מתחילה עם בריאת העולם עצמו יש מאין. בנביאים ובכתובים אין תיאור מפורש ופשוט של כל תהליך הבריאה, אלא רק בתחלת התורה.

בהמשך התורה מתארת את ההיסטוריה של עם ישראל, לצד גוים צדיקים שנולדו מאברהם אבינו, פיזית או רוחנית — כל המאמינים בא־ל אחד — בהיותו "אב המון גוים"[יא]. המקור של כל המאמינים באלקי אברהם הוא אברהם אבינו, בגשמיות או ברוחניות. כל בני אברהם חייבים להתבונן לאחור ולדעת את מקורם. עם ישראל, כפי שמוגדר בהלכה (חוק התורה), הוא צאצאי בניו של יעקב אבינו, השלישי באבות. לכן, עבור יהודים, יש להתבונן גם ביעקב כמקור שלנו. אבל במישור האוניברסלי, גם היהודים, כמובן, הם בני אברהם.

רטרוספקציה היא הכרת המקור שלך, מאיפה באת, שהוא אכן היסוד של חייך. אם אתה יודע את מקורך, אתה יודע מי אתה ומה אתה אמור לעשות בחיים. זה יוביל אותך וינחה אותך בכל מאמצי חייך. ספר בראשית — שמובנו הראשית, ההתחלה, החל מהמקור הראשון — מתחיל בבריאת העולם ואחר כך מלמד אותנו את ההיסטוריה, את סיפורי האבות והאמהות.

המשך התורה, מספר שמות ואילך, מלמד אותנו על הגלות של עם ישראל, בני יעקב, במצרים, על הגאולה, הישועה ממצרים, ואז על מתן התורה בהר סיני. אלו הדברים שאנחנו צריכים להתבונן בהם לאחור: להזכר איך התורה נתנה לנו, איך קבלנו ישירות את דבר ה', ראינו את הקולות מדברים אלינו ומלמדים אותנו לשמור **תריג** מצוות[יב]. צריך להזכר, לדמיין מחדש כל קול. זו המהות העיקרית של הרטרוספקציה בתורה.

אקסטרוספקציה: הנביאים

לעומת החכמה, שרואה את האין האלקי שמוליד הכל, הבינה רואה את היש הממשי[יג]. כך, לעומת המבט של התורה, שנזכר בעבר, הנביאים שייכים להוה — הם רואים את העולם כפי שהוא ברגע הנוכחי, עם כל העליות והירידות שלו. כשהם רואים את הירידות הם מנסים לתקן אותן על ידי הוכחת העם — תוכחה שכולה בקורת בונה, כדי שהעם יבין את מצבו הנוכחי ויחזור אל ה'. אחרי חטא אדם הראשון שאל אלקים את האדם "אַיֶּכָּה"[יד], 'איפה אתה?'. הוא לא מיד הוכיח אותו על חטאו, בידעו שכדי שתהיה תועלת בענישה, שהיא תהיה בונה, האדם חייב קודם להבין 'איפה הוא', לאיזה עומקים הוא נפל. זוהי המשמעות של "אַיֶּכָּה?" — התבונן איפה אתה מוצא את עצמך עכשיו כתוצאה ממעשיך[טו].

הנביאים באים לומר לנו איפה אנחנו, והם באים לומר זאת ברגע הנוכחי. הם מתבוננים במציאות כפי שהיא, מתוך בטחון שהמציאות אכן קיימת באופן אובייקטיבי. הנביא לא מתבונן בעצמו, הוא מתבונן באחר, הוא מתבונן בעם — הוא מנסה להתייחס לעם כפי שהוא, באופן אובייקטיבי, ומנסה לעורר את האנשים למצב ההויה הנוכחי שלהם, לשפר את דרכיהם, להיות טובים יותר. נביא־אמת מבטיח לבני העם, בשם

יא בראשית יז, ה.

יב ראה בעל הטורים על שמות כ, יג שב־**כתר** האותיות של עשרת הדברות כלולות כל **תריג** מצות (בנוסף על **ז** מצות בני נח).

יג ראה שערי אורה (ג'יקטיליא) שער י; שער היחוד ריש פכ"ה; מאמרי אדה"א בראשית עמ' ב, וש"נ.

יד בראשית ג, ט.

טו וראה בית רבי ח"א פט"ו.

ה', שאם הם ישתפרו רוחנית, ה' ישלח להם את ברכותיו, בגשמיות וברוחניות.

אינטרוספקציה: הכתובים

אחרי התורה והנביאים, שמקבילים לחכמה ובינה, הכתובים מקבילים לדעת — כח היחוד והחיבור האישי, שמאפשר לחבר את המציאות גם לממד הסובייקטיבי, לעסוק בהסתכלות עמוקה פנימה. בהתאמה לכך, הכתובים עוסקים באינטרוספקציה.

הספר הראשון בכתובים הוא תהלים, בו דוד המלך מתבונן אל תוך נשמתו שלו ובוכה ומתחנן מתוכה לבוראו.

הספר הבא, משלי, הוא האינטרוספקציה של אב, שעושה חשבון של הנסיונות שלו עצמו ומלמד את בנו על בסיס הנסיון האישי שלו. חכמינו אומרים "אין חכם כבעל הנסיון"[טז]. הידע שניתן לרכוש רק בנסיון חיים אישי, ולא בלימוד שכלי, שייך למח הדעת. אב שעבר את נסיונות החיים יכול ללמד את בנו, על בסיס נסיון חייו שלו, את דרך החיים האמתית.

דוד המלך מתבונן אל תוך נשמתו שלו ובוכה ומתחנן מתוכה לבוראו

אחרי שני הספרים האלה מגיע הספר שאולי הוא האינטרוספקטיבי ביותר בתנ"ך — ספר איוב. הנושא של ספר איוב הוא איך על איוב להתמודד עם סבלו. סבל הוא חויה סובייקטיבית לחלוטין. איוב מתבונן בעצמו, עושה אינטרוספקציה, ומנסה להתמודד עם סבלו שלו ולהבין — 'אלקים, למה?!'. מבלי להבין את דרכי ה' הוא אפילו מגיע לבקורת על דרכי ההשגחה האלקית (לעומת הנביאים, המוכיחים את העם על חטאיו מלמעלה למטה, בשם ה', איוב מוכיח, כביכול, את אלקים, מלמטה למעלה, על השגחתו על האדם, השגחה בלתי־מובנת הנראית לכאורה לא צודקת). כל ספר איוב הוא תיאור ארוך אחד של אינטרוספקציה.

טז עקידת יצחק שער יד.

שירת התנ"ך

ראשי התבות של שלשת הספרים הראשונים בכתובים — **ת**הלים, **מ**שלי, **א**יוב — מאייתים למפרע את המלה **אמת**, ולכן הם מכונים בספרות היהודית המסורתית "ספרי אמת"[יז]. כידוע[יח], המלה **אמת** היא ראש־תוך־סוף של האלף־בית — **א** היא האות הראשונה, והיא ראש התבה **א**יוב; **מ** היא האות האמצעית, והיא ראש התבה **מ**שלי; ו־**ת** האות האחרונה, והיא ראש התבה **ת**הלים. דווקא הספרים האלה, שחודרים לעומק הסובייקטיבי של הנשמה, מבטאים את האמת האולטמטיבית של התנ"ך.

ספרי **אמת** מתייחדים בדבר נוסף: לכל ספרי התנ"ך יש מנגינה — קוראים אותם לפי טעמי המקרא, המסמנים כיצד יש להטעים־לנגן את הטקסט. מי שבאמת רוצה להתחבר לתורה שבכתב — לכל ספרי התנ"ך — צריך ללמוד את המנגינות הללו. הדרך הטובה ביותר לחבר את נשמתך לתנ"ך היא הלימוד איך לשיר אותו[יט]! אכן, ב־21 מתוך ספרי התנ"ך התחביר של סימני הטעמים זהה (כלומר, על אף שהמנגינה בה מבטאים את הטעמים משתנה — בין החומשים, הנביאים והמגלות, וגם בזמנים מיוחדים או קטעים מיוחדים בקריאה — כללי התחביר זהים). לעומת זאת, הסימנים והתחביר של טעמי המקרא בספרי אמ"ת — הספרים האינטרוספקטיביים העיקריים של התנ"ך — שונים לחלוטין. הם שונים כל כך, עד שברוב המסורות נשכח איך לשיר את שלשת הספרים

יז ראה הקדמת הרוו"ה לספר תהלים ומעמדות (וילנה תרמ"ז. ע"פ כתבי אהרן בן אשר, יהודה בן בלעם ועוד); מבוא לספר תהלים עם פירוש דעת מקרא.

יח ראה שבת נה, א; ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א.

יט דווקא התורה שבכתב צריכה להאמר בשירה, עד שהחיוב לכתוב אותה נלמד מהפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (דברים לא, יט; רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פ"ד ה"א).

הללו. שירת המנגינה של שלשת הספרים האלה היא כל כך מורכבת, שאפילו גדולי החכמים של הדורות האחרונים, כבר לא היו מסוגלים לשיר כראוי את ספרי תהלים, משלי ואיוב.

במסורת החב"דית מסופר[כ] שאחד האנשים האחרונים שידעו איך לשיר את שלשת הספרים האלה היה מחבר התניא ומייסד חסידות חב"ד, אדמו"ר הזקן. הוא העביר את הנוסח של טעמי הספרים הללו לבניו, לנכדו אדמו"ר הצמח־צדק, וגם לנינו הבכור, רבי ברוך־שלום בנו הגדול של הצמח־צדק. אותו נין היה האדם האחרון שידע איך לשיר כראוי את שלושת הספרים האלה, לעת עתה, עד שהמשיח יבוא וילמד אותנו איך לשיר אותם כראוי (שהרי משיח יגלה טעמי תורה[כא], כולל טעמי המקרא כפשוטם).

מקובל שכדי לשיר את פסוקי שלושת הספרים האלה, אתה חייב להיות, קודם כל, בעל נשימה ארוכה מאד. האח הצעיר של רבי ברוך־שלום, אדמו"ר מהר"ש, למד ממנו את הטעמים, אך למרות שהיה בעל נשימה ארוכה מהרגיל היה לו קשה מאד לשיר בהם את הפסוקים, ואחרי שחזר על פסוק אחד — או אפילו על חצי פסוק — הוא נזקק להתאוששות ממושכת[כב]. שירת התובנות העמוקות ביותר של אינטרוספקציה שונה מההבעה־השירה של הרטרוספקציה והאקסטרוספקציה. היא כל כך ייחודית, ודורשת נשימה כל כך ארוכה, שעכשיו כמעט ולא נותר איש המסוגל לעשות זאת. אנחנו יכולים כמובן ללמוד את הספרים האלה — שמשקפים את האמת הפנימית של התנ"ך — לקרוא בפינו את פסוקיהם ולהעמיק בשכלנו במשמעותם, אבל הדרך האולטימטיבית לחוות אותם קשורה לשירה שלהם כראוי.

זוהי עוד הקדמה חשובה להבנת מבנה התנ"ך. בעזרת ה', אחרי שנסיים את סקירת התנ"ך, נתמקד בהשראה שניתן לקבל מלימוד הספרים האינטרוספקטיביים של הכתובים, ובעיקר בספר **מ**שלי, המבטא את האמצע־התוך של ה**אמת**.

כ ראה לקו"ד ח"א עמ' 198 (במהדורת לשה"ק עמ' 131). וראה בהרחבה לנגן בהיכלו (לב לייבמן) עמ' 82 ואילך.

כא ראה רש"י בריש שיר השירים.
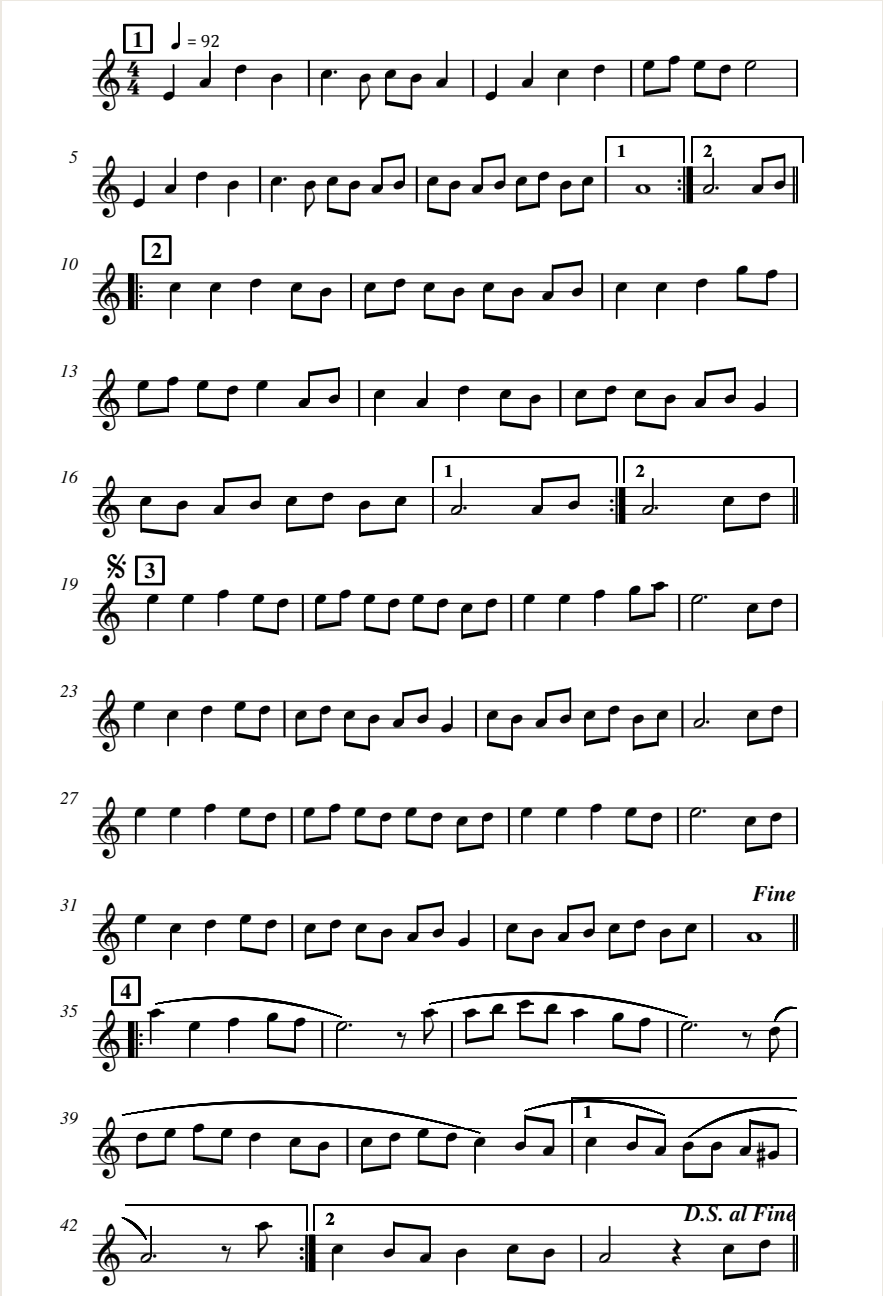
כב סימנם המובהק של יהודים הוא אפם הארוך, המלמד על מדת אריכות־אפים שהם מצטיינים בה, אבל טעמי אמת דורשים אף ארוך במיוחד – "אף עשיתיו" (ישעיה מג, ז)...

הַלּוֹחֵד עַל חְנָּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- רטרוספקציה (התבוננות אחורה) שייכת לחכמה, אקסטרוספקציה (התבוננות החוצה) שייכת לבינה ואינטרוספקציה (התבוננות פנימה) שייכת לדעת.
- רטרוספקציה אמתית אינה עיסוק בטראומות־עבר אלא הכרה שבאנו מהאין, וממנו אנחנו מתחדשים תמיד.
- התורה מספרת על הבריאה, על ההיסטוריה היהודית ועל מתן תורה ומאפשרת רטרוספקציה אמתית.
- הנביאים משקפים לנו את המצב האובייקטיבי בהוה — אקסטרוספקציה — וקוראים לנו לתקנו.
- הכתובים מלמדים על גוניה השונים של האינטרוספקציה המגלה את האמת הפנימית של הנשמה.
- הדרך להתחבר באמת לתורה שבכתב הוא לשיר אותה בטעמי המקרא.
- טעמי אמ"ת דורשים נשימה ארוכה מאד ומשיח עתיד להחזירם לנו.

ניגון

567 | מנחם־אב תשפ"ד לנכדה מנוחה ליבה פרידמן

הסיפור החסידי

רבי צבי הירש מזידיטשוב | שר בית הזהר

רבי צבי הירש מזידיטשוב נולד בשנת תקכ"ג לרבי יצחק אייזיק מסאפרין שבגליציה, מצאצאיו של בעל התוספות יום טוב, ואחיהם של גדולי החסידות כרבי משה מסמבור ורבי אלכסנדר סנדר מקומרנא. נישא לרחל פערל מהכפר רודא ונודע כגדול בתורה הן בנגלה והן בנסתר, כאשר נהג לגמור בכל שנה שבע פעמים את כל הש"ס. עיקר הנהגתו התמקדה בהפצת תורת הקבלה בשילוב תורת החסידות, והדפיס את ספרו "עטרת צבי" לביאור הזוהר ואת ספר "סור מרע ועשה טוב" לעידוד לימוד תורת הקבלה. למרות התנגדות של חלק מגדולי החסידות, הפיץ את הזוהר ואת כתבי האר"י באלפי עותקים בכל בתי המדרש במזרח אירופה והנהיג בין חסידיו ללכת בשבת עם בגדי לבן כמנהג האריז"ל. כשאמרו בגליציה סתם "רבי", התכוונו לבעל העטרת צבי. עוד נודע בכינויו 'שר בית הזהר' על שם בקיאותו ועסקו הרב בספר הזהר הקדוש. בשנת תקפ"א ניצל ממוות בזכות תרומת שנות חייו של אחיו רבי יום טוב ליפא מסאמבור. נפטר ממגפת הכולרה בי"א בתמוז תקצ"א ומורשתו המשיכה דרך השושלת החסידית שהקים.

פעם באו שני שד"רים מארץ ישראל אל רבי צבי הירש, והמנהג היה, שכל שד"ר שהיה נוסע לחו"ל היה לוקח אתו משהו מארץ ישראל. שאלם הצדיק: מה אתם הבאתם? וענו שהביאו שני אבנים מציון הרשב"י זי"ע.

התפעל מאוד העטרת צבי מזידיטשוב זי"ע וביקש את האבנים. אמרו לו שהם לקחו זאת לשמירה וזקוקים לאבנים הללו. אמר להם רבי צבי הירש: אתן לכם דבר השוה לאבנים שלקחתם מציון הרשב"י. כל אותו הלילה ישב וכתב פירוש על האידרא, ואחיינו רבי אייזיק זידיטשובער זי"ע הספיק עוד לראות את איך שסיים את הכתב: "נא להודיענו אם כיוונתי לאמיתה של תורה — תלמידך צבי בן הינדא". את הכתב הזה מסר לשד"רים, ואמר להם: כשתגיעו למירון, תניחו את הכתב על הקבר ותראו סימן. מקובל, שכשהגיעו התלמידים לציון הרשב"י במירון והניחו את הכתב על הקבר, יצאה יד של אש ולקחה את הכתב.

פעם אחת, בל"ג בעומר, ישב רבי צבי הירש עם תלמידיו ודיבר בשבחו של רשב"י. בין השאר אמר כי "רבי שמעון בר יוחאי" עולה בגימטריא "ידיד נפש אב הרחמן". היה שם חסיד אחד שחישב בזריזות, ומצא כי הגימטריא איננה מדויקת: רבי שמעון בן יוחאי עולה 765 ו"ידיד נפש אב הרחמן" עולה 764 — מספר אחד פחות...

אך בטרם הספיק לומר דבר, פנה אליו רבי צבי הירש: אתה הרי תלמיד חכם, וצריך אתה לדעת כי ברוב הפעמים בגמרא כתוב "רבי שמעון בן יוחי", בלי א! ועל פי זה החשבון מדויק.

היות שרבי צבי הירש הוא תלמידו של רשב"י, ודאי יש עומק גדול בגימטריא המופלאה שחידש. מהו הקשר בין הביטויים? למה רבי שמעון בן יוחי הוא "ידיד נפש אב הרחמן"?

נתחיל בביאור על פי הקבלה, כיאה לרשב"י ול'שר בית הזהר': מקור הביטוי "ידיד נפש אב הרחמן" הוא מפיוט אותו שרים לפני מנחה של

נערך ע"י יהודה הס.

שבת — ידיד נפש. (שיש נוהגים לשורר אותו גם בשבת). זהו פיוט של רבי אלעזר אזכרי, המופיע בסוף ספרו, "ספר חרדים". ראשי התיבות של הבתים בפיוט הם שם הוי', והבית הראשון שמתחיל "ידיד נפש" שייך לאות י של שם הוי' ב"ה, חכמה עילאה. אמנם, ספר הזוהר שייך לבינה — "זיהרא דאמא עילאה", אך רשב"י עצמו הוא מוחין דאבא — בחינת שבת, י' שבשם הוי'. הדבר נרמז במימרת הזהר הידועה: "מאן פני האדון הוי'? דא רבי שמעון בר יוחאי". ספירת החכמה כוללת את כל שם הוי', כלשון הפסוק במשלי "הוי' בחכמה", ורשב"י הוא "פני האדון הוי'".

רחמי רשב"י

והנה, יש עומק נוסף לגימטריא הזו: אם נחשב את ערכן של המלים בביטוי, למעט המלה "רחמן" — נגלה כי "**ידיד נפש אב ה**" עולה **שמעון**. כלומר, "ידיד נפש אב הרחמן", היינו **שמעון רחמן.** הדבר מופלא במיוחד, בהתחשב בכך שהשם שמעון הוא שם של גבורה ודין — אך רבי שמעון בר יוחאי, דור אחרי הגזרות ומסירות הנפש של רבי עקיבא ודורו, אומר כי הדור שלנו הוא אחר לגמרי — "אנן בחביבותא תליא מלתא", ורק באהבה והתקשרות בין נשמות תלוי הכל.

כך נאמר על ספר הזהר הקדוש, כי "בהאי חיבורא דילך יפקון ביה מן גלותא ברחמי [יצאו מהגלות ברחמים]". יש משהו ברבי שמעון שמעורר את רחמי ה', בכך שאומר שהעבודה שלנו היא אהבה ואחדות בינינו, חביבות בינינו. עבודה כזו מעוררת את גילוי ה"ידיד נפש אב הרחמן" לגאלנו ברחמים.

אכן, הידיד כאן הוא ה' יתברך. אך הרחמים הם גם של רשב"י עצמו. נאמר בגמרא, כי ה' נקרא "רעך ורע אביך". הוא איננו רק אבא או מלך שאני מתייחס אליו במורא, אלא גם ידיד נפשי, "ידיד נפש אב הרחמן". אך את כל הדברים האלה מגלה רבי שמעון בן יוחי, בידידות והאהבה שהוא משרה בחבורתו ובכל ישראל.

בין פרה לאדם

סוד פרה אדומה – פרה הדומה לאדם (אותיות אדם הדומה לפרה), על שם המצוה הראשונה שנתנה לאדם: "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה". על ידי מצות פרו ורבו האדם מנציח את עצמו, מנצח את מלאך המות, מטהר את אבי אבות הטומאה. **פרה הדומה לאדם** (אדם הדומה לפרה) = 420 = **יעקב רחל**. "שופריה דיעקב כשופריה דאדם הראשון" - "שופריה" לשון שופר, סוד "שור פר" כמבואר בגמרא. בין אבותינו הקדושים, עיקר מצות "פרו ורבו", שנתנה לאדם הראשון כנ"ל, התקיים אצל יעקב אבינו, וכידוע בסוד "**אחד**" – **א** כנגד יעקב, **ח** כנגד ח בני לאה וזלפה שפחתה, **ד** (רבתי) כנגד ד בני רחל ובלהה שפחתה. וכן הפשט של "שופריה", לשון יפי (שפר היינו היפי של הבינה, אמא, "אם הבנים שמחה", כנודע) רומז ליפי המיוחד של ה"פרה אדמה תמימה" (**תמימה** = 11 פעמים **אדם**) הדומה ליפי האדם (יפי האדמימות שבפני האדם, "אדמוני עם יפה עינים" הנאמר בדוד המלך, סוד **אדם** ר"ת **אדם דוד משיח**, כנודע). **אדם פרה** = **פרים**, **י** פעמים **גל** (הבסיס של סדרת **א־ד־מ**, ודוק). **אדם פרה** בהכאה פרטית (**א** פעמים **פ** וכו') = 1080 (שעות היממה) = 24 פעמים **אדם** – מכח הפרה שבו האדם הוא תמיד אדם!

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

ספרות חול וטבע לילדים

מהו היחס הנכון לקריאת ספרות חול ובפרט ספרות גויית או ספרי מדע וטבע לילדים, האם יש לזה מקום ואם כן באילו תנאים?

מענה:

הרבי הריי"ץ אמר ש'פנימי' הוא מי שמייקר את זמן — כל רגע יקר עד מאד ובכל רגע אפשר לתקן עולם במלכות ש־די ולעשות לו יתברך דירה בתחתונים. לכן אין לאבד זמן על דברים שלא בקדושה. ראה תניא פרק ח' בחומרת הענין [לגבי לימוד מדעים וכו', שם כתוב שהיתר ההתעסקות בזה הוא דוקא אם זהו דבר נחוץ לעניני פרנסה על מנת שיוכל להרבות בצדקה או שלומד מדעים כדי להכיר את נפלאות הבורא ולעבדו יתברך באהבה, כמבואר ברמב"ם, או, כמו היום, ששואף לחבר וליחד את התורה והמדע ובזה לקדש שם שמים — אז אפשר להקדיש לזה קצת מזמנו ויש בזה תועלת לו ולעולם בגו"ר. ובכל זאת, העיקר הוא לשקוד על דלתות התורה שהיא "אילת אהבים ויעלת חן... באהבתה תשגה תמיד"].

בכלל, קריאה של ספרות גויית לשם 'הנאה' גרידא, מקרבת את האדם לתרבות הגויית שבפנימיותה היא בעצם תרבות של כפירה בה' ובתורתו.

עליה מכתה ח' לכתה ט'

ב"ה סיימנו השנה את הלימודים בכתה ח' בבית ספר היסודי 'יעלת חן' ואנחנו עולות לכתה ט'. נשמח לברכת הרב ולביאור על העבודה הפנימית־נפשית שבמעבר זה.

מענה:

הנה, גם בחשבון פשוט, **ט** (9) הוא אחד יותר מ־**ח** (8), וכן במילוי, **טית** (419) הוא אחד יותר מ־**חית** (418), וגם במילוי המילוי, **טית יוד תו** (845) הוא אחד יותר מ־**חית יוד תו** (844). תופעה מיוחדת זו באה ללמדנו שיותר מכל עליה אחרת, העליה מ־ח' ל־ט' (שביחד הם סוד **ח**יים **ט**ובים) זקוקה לתוספת 'אחד' — היינו התודעה של "אתה (ה') אחד ושמך (התורה) אחד ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ (סוד השרש, הפשוט, המילוי ומילוי המילוי ודוק)". זאת בגרות אמיתית, בגרות בתורה (**בגרות** = **תורה**) ומצותיה.

יהי רצון שתזכנה לעלות תמיד "מחיל אל חיל", בפרט בעליה זו מיסודי לתיכון (מספירת היסוד לתפארת ולדעת) ושכל אחת ואחת מכן תהיה דוגמה חיה של בת חסידית ו'נר להאיר' לרבים ב"אור כי טוב" של תורתנו הקדושה!

שחזור אנרגיה מחור שחור

עמלק, האויב המושבע של ישראל, הוא ה"חור השחור" של האנושות. על ידי מחיית עמלק, אנו משחררים את כל האור והאנרגיה שהוא בלע (כפי שידוע כיום בפיזיקה, ניתן לשחזר מידע שאבד מחור שחור).

אָנֹכִי וְהַיְלָדִים

הַמָּדוֹר לְיַלְדֵי יִשְׂרָאֵל

נְחַשׁ בְּנִחָשֶׁת

הַמַּגֵּפָה הַזּוֹ הִסְתַּיְּמָה בְּדֶרֶךְ מְיֻחֶדֶת בְּמִינָהּ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְלוֹנְנוּ עַל מַחְסוֹר בְּגִוּוֹן הָאֹכֶל וְהַשְׁתְּיָה וּבְעִקְבוֹת זֹאת הֵבִיא ה' עֲלֵיהֶם אֵת הַנְּחָשִׁים־הַשְּׂרָפִים שֶׁנָּשְׁכוּ בָּהֶם. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְבִינִים שֶׁהִגְזִימוּ וּבָאִים אֶל מֹשֶׁה לְבַקֵּשׁ שֶׁיִּתְפַּלֵּל לַה'. תְּשׁוּבַת ה' לְמֹשֶׁה מַגִּיעָה בְּהוֹרָאָה תְּמוּהָה: עָלֶיךָ לְהָכִין תְּרוּפָה יחוּדִית — דְּמוּת נָחָשׁ מְנֻחֶשֶׁת שֶׁתּוּנַף עַל גַּבֵּי עַמּוּד גָּבוֹהַּ, כָּךְ שֶׁמִּכָּל מָקוֹם בַּמַּחֲנֶה נִתָּן יִהְיֶה לְהַבִּיט עָלָיו וּלְהִתְרַפֵּא מֵהַכָּשַׁת הַנְּחָשִׁים.

לָמָּה אֲנִי קוֹרֵא לַהוֹרָאָה הַזּוֹ תְּמוּהָה? כִּי הִיא מִיָּד מַקְפִּיצָה אֶצְלִי בָּרֹאשׁ שְׁאֵלָה: מִמָּתַי פֶּסֶל בִּדְמוּת נָחָשׁ מְרַפֵּא? מַדּוּעַ נָחָשׁ מְנֻחֶשֶׁת בֵּן וְעֶגֶל מְזָהָב לֹא?

לֹא רַק אֶצְלִי קוֹפֶצֶת הַשְּׁאֵלָה אֶלָּא גַּם חַז"ל שׁוֹאֲלִים אוֹתָהּ: "וְכִי נָחָשׁ מֵמִית? וְכִי נָחָשׁ מְחַיֶּה?". אַגַּב, לֹא סוֹד, שֶׁבְּהֶמְשֵׁךְ הָפַךְ אוֹתוֹ נְחַשׁ נְחֹשֶׁת לַעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁל מַמָּשׁ! בְּמֶשֶׁךְ דּוֹרוֹת, הָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁהֶאֱמִינוּ שֶׁאוֹתָהּ דְּמוּת הִיא זוֹ שֶׁשּׁוֹלַחַת לָהֶם רְפוּאָה, עַד שֶׁקָּם חִזְקִיָּה הַמֶּלֶךְ וְהִשְׁמִיד אוֹתוֹ. עַל מַעֲשֶׂה זֶה זָכָה חִזְקִיָּה לְהַסְכָּמָה מֵחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל. הָעִקָּר, מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ חַז"ל בַּמִּשְׁנָה, הוּא לְהִסְתַּכֵּל כְּלַפֵּי מַעְלָה וּלְשַׁעְבֵּד אֶת הַלֵּב לַה', הָרוֹפֵא הָאֱמִתִּי. הַנָּחָשׁ אֵינוֹ הַמַּרְפֵּא אֶלָּא רַק הָאֶמְצָעִי לְכָךְ.

נוֹ, אָז עַכְשָׁו כְּבָר לֹא מוּבָן בִּכְלָל. רוֹצִים שֶׁיְּהוּדִים יָרִימוּ עֵינַיִם לַשָּׁמַיִם, יִקְרְאוּ לַה' וְיִתְפַּלְּלוּ רַק אֵלָיו — אָז לָמָּה בִּכְלָל צָרִיךְ אֶת נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת. לֹא פָּשׁוּט יוֹתֵר לוֹמַר לָהֶם לִפְנוֹת יְשִׁירוֹת לְבַעַל הַבַּיִת? לָמָּה לְהַעֲמִיד אוֹתָנוּ בִּנְסִיּוֹנוֹת שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה?

בְּשִׁבְתְּךָ בְּאֶתְכֶנָּן

הָיָה הָיָה פַּעַם מֶלֶךְ גָּדוֹל. הוּא נִצַּח בְּמַעֲרָכוֹת רַבּוֹת, כָּבַשׁ אֲרָצוֹת וְשָׁלַט בָּהֶן בְּיָד רָמָה. לַמֶּלֶךְ הָיָה בֵּן צָעִיר וּמֻכְשָׁר, שֶׁכֻּלָּם כְּבָר יָדְעוּ — הוּא זֶה שֶׁעָתִיד לָרֶשֶׁת אֶת אָבִיו וּלְהַמְשִׁיךְ לִמְלֹךְ אַחֲרָיו. הַמֶּלֶךְ הִתְחִיל לְהַכְנִיס אֶת בְּנוֹ לְסוֹד הָעִנְיָנִים וְגַם הִפְקִיד בְּיָדָיו סַמְכוּיוֹת

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

רַבּוֹת. ״אֵין חָכָם כְּבַעַל הַנִּפְיוֹן״ וְאֵין דָּבָר יוֹתֵר טוֹב מֵאֲשֶׁר לִלְמֹד אֶת הַתַּפְקִיד בְּדֶרֶךְ מַעֲשִׂית, ׳מֵהַשֶּׁטַח׳.

וּבְכָל זֹאת, הַמֶּלֶךְ רָאָה שֶׁהַבֵּן שֶׁלּוֹ צָרִיךְ עוֹד שְׁפְשׁוּף. הוּא רַךְ מִדַּי. נָכוֹן, מֶלֶךְ לֹא צָרִיךְ לִהְיוֹת אִישׁ אַכְזָר, כְּזֶה שֶׁלֹּא מַקְשִׁיב לְמָה שֶׁמַּרְגִּישִׁים הָאֲנָשִׁים. לִהְפֹּךְ, עָלָיו לִהְיוֹת קַשׁוּב לְצָרְכֵיהֶם. אֲבָל יַחַד עִם זֹאת הוּא צָרִיךְ לִהְיוֹת מְסֻגָּל לַעֲמֹד בִּלְחָצִים. לִפְעָמִים צָרִיךְ הַמֶּלֶךְ לִגְזֹר גְּזֵרוֹת שֶׁתְּהֶיֶנָּה קָשׁוֹת עֲבוּר חֵלֶק מֵהָאֶזְרָחִים. לְמָשָׁל, כַּאֲשֶׁר חָסֵר כֶּסֶף בְּקֻפַּת הַמְּדִינָה, לִפְעָמִים הַדָּבָר הַנָּכוֹן לַעֲשׂוֹת הוּא לְהַטִּיל עַל הָאֶזְרָחִים מַס. אַתֶּם מַכִּירִים מִישֶׁהוּ שֶׁרוֹצֶה לְשַׁלֵּם מִכַּסְפּוֹ לְקֻפַּת הַמְּדִינָה? בְּרוּר שֶׁלֹּא, אַף אֶחָד! בָּרֶגַע שֶׁתּוּדַע הַגְּזֵרָה יַתְחִילוּ הַתְּלוּנוֹת. ״לָמָּה גּוֹנְבִים אוֹתָנוּ? אֵיזֶה מִין מֶלֶךְ זֶה?״. לַמֶּלֶךְ אָסוּר לְהִבָּהֵל מֵהַבִּקֹּרֶת שֶׁיֵּשׁ לַאֲנָשִׁים כְּלַפָּיו אוֹ לְנַסּוֹת לְהִתְחַנֵּף אֲלֵיהֶם. עָלָיו לְהַמְשִׁיךְ וְלִפְעֹל לְטוֹבָתָם.

הַמֶּלֶךְ הִבְחִין שֶׁהַבֵּן שֶׁלּוֹ עוֹד לֹא קָשׁוּחַ בַּמִּדָּה הָרְצוּיָה וְהוּא הֶחְלִיט לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה שֶׁיְּגָרֵם לִבְנוֹ לְהִתְבַּגֵּר וְלִהְיוֹת תַּקִּיף, אֵיךְ אוֹמְרִים? ״מָה שֶׁלֹּא הוֹרֵג — מְחַשֵּׁל...״. הוּא קָרָא לַיּוֹעֵץ שֶׁלּוֹ וּבְפִיו בַּקָּשָׁה מוּזָרָה: ״גַּשׁ אֶל בְּנִי הַנָּסִיךְ וְנַסֵּה לְפַתּוֹת אוֹתוֹ. שַׁכְנֵעַ אוֹתוֹ בְּבַקָּשָׁה שֶׁיְּוַתֵּר לַאֲנָשִׁים גַּם אִם אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁעָלוּל לְהִגָּרֵם מִכָּךְ נֶזֶק. אֱמֹר לוֹ: ׳רַק הַפְעֵם, תֵּן לָהֶם. הֵם יֹאהֲבוּ אוֹתְךָ, תִּהְיֶה מֶלֶךְ אָהוּד׳״.

שְׁאֵלַת הַכֶּשֶׁלּוֹן

כָּעֵת יוֹשֵׁב הַמֶּלֶךְ בְּחַדְרוֹ וּמַמְתִּין לַתּוֹצָאוֹת. הַאִם הַמֶּלֶךְ מְעֻנְיָן שֶׁהַיּוֹעֵץ יַצְלִיחַ בְּמְשִׂימָתוֹ? בָּרוּר שֶׁלֹּא. הוּא שָׁלַח אוֹתוֹ רַק כְּדֵי לְנַסּוֹת אֶת הַבֵּן, כְּדֵי לְגָרֵם לוֹ לִהְיוֹת יוֹתֵר חָזָק. אִם יִתְפַּתֶּה הַבֵּן לַדֶּרֶךְ הַנּוֹחָה שֶׁמַּצִּיעַ הַיּוֹעֵץ, יָבִין הַמֶּלֶךְ שֶׁבְּנוֹ אֵינוֹ מַכְשָׁר לְהַמְשִׁיךְ אוֹתוֹ.

הַאִם הַיּוֹעֵץ עָצְמוֹ רוֹצֶה לְהַצְלִיחַ בַּמְּשִׂימָה? זוֹ כְּבָר שְׁאֵלָה יוֹתֵר קָשָׁה. מִצַּד אֶחָד הוּא קִבֵּל מְשִׂימָה בְּרוּרָה: עָלָיו לְהַכְשִׁיל אֶת הַבֵּן. כְּדֵי לַעֲשׂוֹת זֹאת בַּצּוּרָה הֲכִי טוֹבָה וּלְשַׁכְנֵעַ אֶת הַנָּסִיךְ בְּכָל דֶּרֶךְ שֶׁזּוֹ הֶעֱצָה הַטּוֹבָה וְהַנְּכוֹנָה בְּיוֹתֵר, עָלָיו לְשַׂחֵק אֶת הַמִּשְׂחָק הֵיטֵב וּלְהַעֲמִיד פָּנִים. אֲבָל הַיּוֹעֵץ אֵינוֹ טִפֵּשׁ. הוּא יוֹדֵעַ בְּדִיּוּק מַהִי בֶּאֱמֶת כַּוָּנַת הַמֶּלֶךְ וּלְשֵׁם אֵיזוֹ מַטָּרָה קִבֵּל לְיָדָיו אֶת הַמְּשִׂימָה. הָאֱמֶת הִיא, שֶׁבְּסֵתֶר לִבּוֹ מְעֻנְיָן הַיּוֹעֵץ לְהַכְשִׁיל בְּמְשִׂימָתוֹ! הוּא מְעֻנְיָן לִרְאוֹת אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ עוֹמֵד בְּתִקֻּף מוּל הַלְּחָצִים שֶׁהוּא מַפְעִיל עָלָיו וּמַצְלִיחַ לִדְחוֹת אוֹתָם.

לְפַאְתִּיק אֶת הַאִסְתֵּטִיקָה

מָשָׁל דּוֹמֶה לָזֶה מוּבָא בְּסֵפֶר הַזֹּהַר, וְהוּא בָּא לְלַמֵּד אוֹתָנוּ מַהִי מַטָּרַת הַיִּסּוּרִים בָּעוֹלָם הַזֶּה. אֲנִי לֹא מְדַבֵּר רַק עַל יִסּוּרִים גַּשְׁמִיִּים, כְּמוֹ בְּעָיוֹת בְּרִיאוּת אוֹ פַּרְנָסָה, אֶלָּא גַּם עַל יִסּוּרִים רוּחָנִיִּים. מַדּוּעַ יֵשׁ לָנוּ יֵצֶר רַע? לָמָּה לְלַקֵּק גְּלִידָה בָּא לִי בְּלִי שׁוּם מַאֲמָץ מְיֻחָד וְאִלּוּ לָקוּם

בַּבֹּקֶר מֵהַמִּטָּה הַחַמָּה נִדְמֶה לִי כְּמוֹ קְרִיעַת יַם סוּף? אֵלּוּ שְׁאֵלוֹת שֶׁעֲלוּלוֹת לְיַסֵּר אוֹתָנוּ.

הַיֵּצֶר שֶׁלָּנוּ הוּא בְּדִיּוּק אוֹתוֹ יוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ. ה' יִתְבָּרַךְ, הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל, שָׁלַח אוֹתוֹ כְּדֵי לְנַסּוֹת אוֹתָנוּ, בָּנָיו הַיְקָרִים. לְשֵׁם מָה? כְּדֵי לִרְאוֹת אוֹתָנוּ חֲזָקִים, מִתְגַּבְּרִים. הוּא וַדַּאי לֹא רוֹצֶה שֶׁנִּכָּשֵׁל. יוֹתֵר מִכָּךְ, גַּם הַיֵּצֶר עַצְמוֹ כְּלָל אֵינוֹ מְעֻנְיָן בַּתַּפְקִיד שֶׁלּוֹ וּמְיַחֵל לְכִשְׁלוֹנוֹ.

בָּרֶגַע שֶׁאָנוּ מְבִינִים אֶת הַתַּרְגִּיל נַעֲשֵׂית הַמִּלְחָמָה שֶׁלָּנוּ בַּיֵּצֶר לְקַלָּה יוֹתֵר. אַתֶּם יוֹדְעִים אֵיךְ קוֹרְאִים לַהֲבָנַת הַתַּרְגִּיל הַזֶּה? **הַמְּתָקָה**. כָּל עוֹד נִדְמֶה לָנוּ הַיֵּצֶר כְּדְמוּת רָעָה, מַפְחִידָה וּמְאַיֶּמֶת אָנוּ מִתְקַשִּׁים לַעֲמֹד מוּלָהּ. אֲנַחְנוּ לֹא מַצְלִיחִים לִרְאוֹת אֶת הַטּוֹב שֶׁבָּהּ. בָּרֶגַע שֶׁמִּתְגַּלֶּה לָנוּ שֶׁכָּל מַטָּרָתוֹ הִיא שְׁלִיחוּת קֹדֶשׁ, עֲבוּרֵנוּ וּלְמַעֲנֵנוּ — נַעֲשֵׂית הַמִּלְחָמָה עִמּוֹ מְתוּקָה יוֹתֵר.

כַּנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי

נַחֲזֹר אֶל נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת. אַתֶּם וַדַּאי זוֹכְרִים מִי הָיָה הַמַּתְסִיס הָרִאשׁוֹן בָּעוֹלָם, זֶה שֶׁגָּרַם לְאָדָם הָרִאשׁוֹן לִפֹּל בְּחֵטְא הָאֲכִילָה מֵעֵץ הַדַּעַת? הַנָּחָשׁ! הַחֵטְא הַקַּדְמוֹן הֵבִיא לָעוֹלָם אֶת הַיֵּצֶר הָרַע, אֶת הַמָּוֶת וְאֶת כָּל הָרַע שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. כָּל הַחֲטָאִים שֶׁאַחֲרָיו הֵם רַק תּוֹצָאָה שֶׁלּוֹ.

מָה אוֹמֵר ה' יִתְבָּרַךְ לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ? קַח אֶת הַנָּחָשׁ הַזֶּה, אֶת הָרַע הַזֶּה, וְתָרִים אוֹתוֹ לְמַעְלָה, גָּבוֹהַּ, לַמָּקוֹם הֶכִי בּוֹלֵט שֶׁאֶפְשָׁר. לָמָּה? כְּדֵי שֶׁכָּל יְהוּדִי יֵדַע וְיִזְכֹּר הֵיטֵב שֶׁאֵין בֶּאֱמֶת שׁוּם רַע בָּעוֹלָם. ה' טוֹב וּמֵטִיב וְהָעוֹלָם שֶׁבָּרָא גַּם הוּא טוֹב. אֲפִלּוּ הַנָּחָשׁ הַקַּדְמוֹנִי מַגִּיעַ בִּשְׁלִיחוּת מִלְמַעְלָה.

אַגַּב, נַחֲשׁוּ לָמָּה רוֹמְזֶת הַגִּימַטְרִיָּא שֶׁל **הַנָּחָשׁ** (358)... כְּשֶׁזּוֹכְרִים אֶת הָעֲבוֹדָה הַזּוֹ יוֹדְעִים שֶׁכָּל הָרַע הוּא אַךְ וְרַק נִסָּיוֹן, וּבַנִּסָּיוֹן הַזֶּה בְּעֶזְרַת ה' נַצְלִיחַ!

שֶׁנִּזְכֶּה שֶׁהַנִּסְיוֹנוֹת יָרִימוּ אוֹתָנוּ לַגֹּבַהּ!

שַׁבַּת שָׁלוֹם וּמְבֹרָךְ!

כ"ט

ניצוץ משיח

ניצוץ משיח שבנשמותינו הוא הרצון לגאול את המציאות מכוחות הרשע העוטפים את מהות הטוב שבכל אדם. אנו למדים כי כח הרצון משקף את כח ה'אין סוף' של הקב"ה, וש"אין דבר העומד בפני הרצון".

לחשוב על התנ"ך במלים לועזיות

נשמע כמו כמעט דבר והיפוכו. את התורה שבעל פה נהגו ישראל ללמוד בלשון השגורה בפיהם בכל מדינות גלויותיהם אך כדי להעמיק בתורה שבכתב, המדויקת בכל מלה וכל אות, צריכים לחדור ללשון הקדש על בוריה, בכל דקדוקיה, משמעויותיה ורמיזותיה. ובכל זאת, לפעמים דווקא תרגום לשפה נוספת, או שימוש במונחים והגדרות שקיימים בעולם החיצוני, מעניקים לנו מפגש עם התורה מזווית נוספת — מפגש שמעמיק את ההבנה ואת ההפנמה.

כך, את ההבדל בין התורה, הנביאים והכתובים אפשר לנסח באמצעות ההגדרות של סוגי התבוננות שונים: לימוד התורה, המתארת את בריאת העולם, את היווצרות העם ואת מצוות ה', מלמד אותנו לעשות רטרוספקציה (התבוננות אחורה); הנביאים באים לשקף לנו את המציאות העובדתית שלנו — תוך אקסטרוספקציה (התבוננות החוצה) מדויקת — כרקע לתוכחה וקריאה לתיקון דרכינו; הכתובים מלמדים אותנו לעשות אינטרוספקציה (התבוננות פנימה) ולהביע את האמת העולה מתוך מה שעובר עלינו כפי שהוא נחווה בעולמנו הפנימי.

בגליון השבוע שיעור מיוחד הסוקר את התנ"ך מנקודת המבט הזו — שיעור שנמסר באנגלית ותורגם לעברית, תוך שהוא משמר את האיכויות של האנגלית (וגם שיעור מיוחד על תכונות־השליחות של הרבי מליובאוויטש, שנמסר גם הוא באנגלית ומסתייע בהגדרותיה). מעבר לתוכן המעמיק, יש כאן דוגמה לשימוש הנכון במלים לועזיות, בלי לאבד את החן והחשיבות של לשון הקדש, או לייחס חשיבות־יתר למושגי העולם החיצוני. שימוש כזה דורש 'רופא מומחה', כזה הבקי במכמני לשון הקדש ו'מאוהב' בה, ועם זאת יודע את המינון וההקשר הנכונים של הלועזית באופן שמועיל להבנה ואפילו מרפא את הנפש מ'שריטות' שנוצרו בה כשנחשפה לעולם החיצוני.

